

TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENOS METODIKA

Karolis Dambrauskas, Monika Frėjutė-Rakauskienė, Jolita Junevičienė,
Sandra Krutulienė
Lietuvos socialinių mokslų centras

Vilnius, 2025

TURINYS

1	ĮVADAS	3
1.1	ESAMA TAUTINIŲ MAŽUMŲ PADĖTIS	3
1.2	SAŲOKOS.....	5
1.3	TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENOS TIKSLAS.....	5
1.4	TRUMPALAIKIAI IR ILGALAIKIAI TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENOS REZULTATAI.....	7
1.5	ATLIEPIAMI POREIKIAI, ĮGALINAMI POLITIKOS POKYČIAI.....	8
2	METODOLOGIJA IR DUOMENŲ RINKIMO METODAS	9
3	TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA) IR TAIKOMAS METODAS.....	21
4	DUOMENŲ RINKIMAS IR APDOROJIMAS.....	23
5	TYRIMO ETIKA IR DUOMENŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS.....	23
6	TYRIMO PERIODIŠKUMAS	25
7	INFORMACIJOS PATEIKIMAS IR GAVĖJAI.....	25
8	METODINĖS GAIRĖS TAUTINIŲ IR ISTORINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖJIMUI	26
	LITERATŪRA	29
	PRIEDAS NR. 1	31

1 ĮVADAS

Ši tautinių mažumų būklės stebėsenos metodika (toliau – metodika) 2025 m. rugpjūčio – lapkričio mėn. parengta Lietuvos socialinių mokslų centro tyrėjų komandos (vadovė – dr. Monika Frėjūtė-Rakauskienė, vykdytojai – dr. Karolis Dambrauskas, dr. Jolita Junevičienė, dr. Sandra Krutulienė), vykdant Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės inicijuotą projektą „Tautinių mažumų būklės stebėsenos metodikos sukūrimas“.

Antrojo projekto įgyvendinimo etapo metu parengta metodika remiasi pirmojo etapo metu parengta esamos tautinių mažumų padėties situacijos analize. Metodikos aprašą sudaro aštuoni skyriai, literatūros sąrašas ir priedai. Įvadiniame skyriuje pateikiama: trumpa esamos tautinių mažumų grupių padėties apžvalga; svarbiausios jos tolimesniam stebėjimui ir analizei aktualios sąvokos; ilgalaikio ir nuoseklaus stebėjimo tikslai; planuojami ilgalaikiai ir trumpalaikiai stebėjimo rezultatai; įvardijami stebėjimu atliepiami poreikiai ir pokyčiai, kuriuos toks stebėjimas įgalina. Antrame skyriuje aprašomi tautinių mažumų būklės stebėsenos rodikliai bei tyrimo instrumentas – klausimynas. Trečiame skyriuje apibūdinama tyrimo populiacija. Ketvirtame skyriuje aprašoma tyrimo duomenų rinkimo ir apdorojimo tvarka. Penktas skyrius skirtas tyrimo etikos ir duomenų kokybės užtikrinimo būdų aprašymui. Šeštame ataskaitos skyriuje aptariamas planuojamas kiekybinio tyrimo periodiškumas. Septintame skyriuje pristatomi stebėjimo metu surinktos informacijos gavėjai ir surinktos informacijos pristatymo būdai. Aštuntame skyriuje aptariamos metodinės gairės lanksčiam tautinių ir istorinių tautinių mažumų būklės stebėjimui ir toki lankstumą įgalinančios sąlygos. Metodika užbaigiama šaltinių sąrašu ir priedais (klausimynas).

1.1 ESAMA TAUTINIŲ MAŽUMŲ PADĖTIS

Paskutiniojo, 2021 m. vykdyto, gyventojų surašymo rezultatai rodo, kad tautinė Lietuvos gyventojų sudėtis išlieka stabili. Tačiau dėl karo Ukrainoje išaugo imigrantų iš Ukrainos, Baltarusijos ir Rusijos skaičius. Skirtingoms tautinėms mažumoms priklausančių asmenų grupėse fiksuojamos senėjimo ir mažėjančio darbingo amžiaus asmenų skaičiaus tendencijos. Tokios pat tendencijos būdingos ir likusiai Lietuvos visuomenei.

Tačiau, lyginant su lietuviais ir lenkais, ryškesni pokyčiai fiksuojami rusų, baltarusių ir ukrainiečių etninėse grupėse, kalbant apie šių grupių demografinę situaciją. Nors minėtų trijų etninių grupių atstovai yra labiau išsilavinę ir urbanizuoti, jie susilaukia mažiau vaikų, tarp jų pastebimas didesnis vyresnio amžiaus žmonių skaičius. Tarp rusų mažumos narių ryškiau nei kitose tautinių mažumų grupėse pastebimos asimiliacinės tendencijos.

Be to, kaip fiksuojama paskutinėje Europos tarybos Europos komisijos kovos su rasizmu ir netolerancija (ECRI) ataskaitoje apie Lietuvą, išlieka problemų, susijusių su rasistinio pobūdžio patyčiomis mokyklose ir kova su neapykantos kalba. Ataskaitoje taip pat fiksuotos problemos, su kuriomis susiduria romų tautybės asmenys švietimo ir būsto srityse. „Kalbant

apie šalies rusų etninę mažumą, po 2022 m. vasario mėn. Rusijos agresijos prieš Ukrainą sustiprėjo neigiamos nuotaikos ir neapykanta etninių rusų atžvilgiu.“¹

Pastaraisiais metais tautinių mažumų politikoje įvyko nemažai teigiamų pokyčių: 2015 m. atkurtas už šios politikos formavimą ir įgyvendinimą atsakingas Tautinių mažumų departamentas, 2024 m. priimtas Tautinių mažumų įstatymas. Tačiau vis dar stokojama duomenų, kurie leistų susidaryti detalų vaizdą apie esamą tautinių mažumų padėtį bei jos pokyčius ilgalaikėje perspektyvoje.

Šiuo metu dažniausiai vykdomi pavieniai tyrimai, analizuojantys tautinių mažumų padėtį skirtingais pjūviais. Paskutinį kartą išsamus tautinių mažumų situacijos tyrimas buvo atliktas 2015 metais. Todėl esama padėtis lemia poreikį turėti specialia metodika paremtą ir sistemingai vykdomą tautinių mažumų būklės stebėseną.

Tokių poreikį pagrindžia ir Europos Komisijos atsakingų institucijų dar 2018 m. parengtos **Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės**, kuriose teigiama, kad „Valstybės narės dažniausiai netaiko nuoseklaus ir sistemingo požiūrio į duomenų apie lygybę rinkimą. Tai dažnai lemia, kad duomenys apie lygybę netolygiai renkami iš skirtingų šaltinių ir kad juos netolygiai renka duomenų rinkimo įstaigos, kurios paprastai nėra koordinuotos ar viena su kita susijusios. Todėl valstybių narių surinkti duomenys negali būti panaudojami tinkamiausiai siekiant stebėti jų įgyvendinamų lygybės ir nediskriminavimo skatinimo teisės aktų, politikos ir priemonių rezultatus.“

Atsižvelgiant į tai, EK teigia, kad valstybės narės, siekdamos užtikrinti duomenų apie lygybę rinkimą reguliariai ir laiku, turėtų:

- sistemingai ir reguliariai (pavyzdžiui, kas trejus – penkerius metus) rinkti duomenis apie visas diskriminacijos priežastis ir visose gyvenimo srityse, kurioms taikomi lygybės ir nediskriminavimo teisės aktai;
- sistemingai ir reguliariai atnaujinti lygybės ir nediskriminavimo duomenis;
- skatinti įtraukti duomenis apie lygybę į tęstinius tyrimus, pvz., forumus, kad būtų galima stebėti poveikį asmenims;
- sistemingai nustatyti ir stebėti tendencijas renkant duomenis apie lygybę; reguliariai naudoti informaciją iš esamų duomenų apie lygybę šaltinių siekiant išvengti brangiai kainuojančio veiklos dubliavimosi, ypač tuo atveju, kai nevykdoma jokia tikslinė duomenų rinkimo veikla;
- parengti metodines gaires dėl sistemingo duomenų apie lygybę rinkimo bėgant laikui, skirtas skirtingiems duomenų rinkėjams.“²

¹Europos komisijos kovos su rasizmu ir netolerancija (2024). „ECRI ataskaita apie Lietuvą (Šeštasis stebėsenos etapas)“. <https://rm.coe.int/sixth-report-on-lithuania-translation-in-lithuanian-/1680b20bdd>

²Europos komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas (2018). „Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės“. https://commission.europa.eu/document/download/8731d6c1-3716-4c9e-a179-6db6de6064a6_lt?filename=lt-duomenu_apie_lygybe_rinkimo_ir_naudojimo_gerinimo_gaires.pdf

1.2 SAŲOKOS

Svarbiausi tautinių mažumų būklės stebėjimui skirtose metodologijoje išskirti reiškiniai ir procesai, vadovaujantis aktualiais įstatymais, apibrėžiami taip:

Tautinė mažuma – pagal Tautinių mažumų įstatymą laikoma „grupė asmenų, kurią sudaro Lietuvos Respublikos piliečiai, gyvenantys Lietuvos Respublikos teritorijoje, turintys ilgalaikius, tvirtus ir nuolatinius ryšius su Lietuva, ir kuri gyventojų skaičiumi yra mažesnė nei Lietuvos Respublikos gyventojų, kuriems būdinga lietuvių tautinė tapatybė, dalis ir yra vienijama siekio išsaugoti savo tautinę tapatybę.“³

Istorinės tautinės mažumos – nykstančios tautinės grupės, neturinčios savo istorinės tėvynės, su kuria galėtų tapatintis.

Tautinių mažumų kalba – pagal Tautinių mažumų įstatymą tai „kita nei lietuvių kalba, tautinei mažumai priklausančių asmenų vartojama kaip gimtoji.“

Diskriminacija, remiantis Lygių galimybių įstatymu, apibrėžiama taip:

- **Tiesioginė diskriminacija** – „elgesys su asmeniu, kai dėl jo amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų taikomos prastesnės sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui“ išskyrus įstatymu įtvirtintas išimtis.“
- **Netiesioginė diskriminacija** – „veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant gali atsirasti, atsiranda ar galėtų atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas tam tikro amžiaus, tam tikros lytinės orientacijos, negalios, rasės ar etninės priklausomybės, religijos ar įsitikinimų asmenims.“⁴

1.3 TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENOS TIKSLAS

Tautinių mažumų būklės stebėsenos tikslas – sistemingai rinkti statistinius duomenis, kurių pagrindu būtų galima tinkamai formuoti ir vykdyti įrodymais grįstą tautinių mažumų politiką, teisingai nustatyti esančias problemas, greitai reaguoti į pagrindines problemų priežastis ir tinkamai bei efektyviai jas spręsti.

Nacionaliniai teisės aktai iš dalies nustato kryptį ir apibrėžia sritis, kuriose turi būti vykdoma tautinių mažumų grupių padėties stebėseną. Pavyzdžiui, Tautinių mažumų departamentas, siekdamas nustatyti veiklos tikslą, be kitų atlieka ir šias įstatymu jam apibrėžtas funkcijas⁵:

- „analizuoja ir apibendrina informaciją tautinių mažumų politikos įgyvendinimo klausimais“;

³Lietuvos Respublikos Seimas (2024). „Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/34b38e809d4d11ef955ff95815eb5ce5?jfwid=1cao17mlyl>

⁴Lietuvos Respublikos Seimas (2003). „Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222522>

- „analizuoja ir apibendrina informaciją apie tautinių mažumų santykių raidą Lietuvos Respublikoje“;
- „analizuoja ir apibendrina informaciją apie tautinių mažumų socialinę-politinę padėtį, tiria jų poreikius ir įgyvendina priemones, padedančias išsaugoti tautinių mažumų kultūrinį tapatumą“;
- „inicijuoja mokslinius, sociologinius, demografinius, infrastruktūros ir kitus tyrimus tautinių santykių klausimais, taip pat viešosios nuomonės apklausas.“⁵

Atsižvelgiant į tai, **tautinių mažumų būklės stebėsenos metodikos tikslai yra:**

- surinkti ir susisteminti naujausią informaciją bei statistiką apie tautinių mažumų situaciją šalyje;
- stebėti tautinių mažumų situacijos pokyčius trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu;
- vertinti tautinių mažumų integraciją;
- stebėti tautinių mažumų poreikius, susijusius su tapatybės išlaikymu visuomenėje.

Periodinė tautinių mažumų būklės **stebėseną ir vertinimą atliekami pagal šiuos aktualius pjuvius:**

- tautinių mažumų atstovų socialines ir demografines charakteristikas (amžius, lytis, išsilavinimas);
- tautinių mažumų atstovų (ne)diskriminacines patirtis;
- tautinių mažumų švietimo galimybes;
- tautinių mažumų atstovų žiniasklaidos vartojimo ypatumus ir vertinimus;
- tautinių mažumų atstovų kvalifikacinius, lyderystės, kritinio mąstymo ir pilietiškumo gebėjimus;
- tautinėms mažumos savo priskiriančių asmenų nuomonę apie valstybės ir savivaldybių institucijų bei nevyriausybinų organizacijų veiklas, skirtas tautinių mažumų įtraukties į visuomeninį gyvenimą didinimui ir efektyvumui (pvz., tautinių mažumų kultūros, istorijos, paveldo puoselėjimui).

Minėti pjuviai užtikrina, kad bus stebima ne tik esama tautinių mažumų situacija ir jos pokyčiai, bet ir tautinių mažumų poreikiai bei turimos svarbios kompetencijos. Galiausiai stebėsenos metodologija leidžia įvertinti kaip tautinių mažumų nariai vertina esamas valstybės institucijų iniciatyvas bei priemones, kurių reikia tautinių mažumų integracijos, tapatybės išsaugojimo ir mažumų teisių užtikrinimo politikai įgyvendinti.

Stebėsenos tikslas atliepia **Strateginėje Lietuvos vizijoje „Lietuva 2050“** suformuluotą piliečių kuriamos demokratijos – patikimos, atviros ir telkiančios valstybės – siekį. Siekiant šio tikslo, „Lietuva turi įgyvendinti savo, kaip respublikos, prigimtį – politika turi būti visuomenės bendras, viešas reikalas (lot. res publica).“ Todėl, žvelgiant į ateitį ir siekiant stiprinti pasitikėjimą valstybėje, pagrindiniai valdymo pokyčiai, anot strategijos, turėtų apimti šias sritis:

⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2015). „Dėl Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo“. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8a1396d0fd5311e488da8908dfa91cac>.

- „strategiško, lankstaus ir efektyvaus valdymo, kurį siejame su stipria savarankiška visuomene ir stipriomis valstybės institucijomis, **gebančiomis kartu su visuomene numatyti būsimus pokyčius**, vadovautis atsakomybe visuomenei ir ateities kartoms, tinkamai nustatyti vystymosi prioritetus ir juos nuosekliai įgyvendinti; gebėti kurti naujoves ir greitai prisitaikyti prie kintančios aplinkos;
- **valdymo sistemos atvirumo, skaidrumo ir pagarbos įvairovei** – tai suprantame kaip valdžios atvirumą ir pasitikėjimą žmonėmis, būtinybę suinteresuotoms šalims įsitraukti į viešosios politikos sprendimų priėmimą nuo pat viešosios politikos problemos apibrėžimo iki viešosios politikos vertinimo, **žmogaus teisių principų integravimą į sprendimų priėmimą**;
- **kultūros vaidmens valstybėje ir bendruomenių saitų stiprinimo** – klestinti kultūra matoma kaip esminė sąlyga tvirtai mūsų tapatybei ir galimybėms susikalbėti tarpusavyje, be kurių būtų neįmanoma rasti sutarimo apie bendrąjį gerį ir geresnio bendruomenės gyvenimo pagrindus.“⁶

Tautinių mažumų padėties stebėseną tiesiogiai prisideda prie šių strateginių tikslų įgyvendinimo. Ji padeda valstybės institucijoms kartu su visuomenės grupėmis prognozuoti svarbius pokyčius, stiprina atvirumą ir pagarbą kultūrinei įvairovei grįstą šalies valdymą, padeda puoselėti ir išlaikyti tautinių mažumų kultūrą. Pagarbus požiūris į skirtingas kultūras sudaro sąlygas tarpkultūriniam dialogui ir pilietinės visuomenės stiprinimui.

1.4 TRUMPALAIKIAI IR ILGALAIKIAI TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENOS REZULTATAI

Nuosekli ir išsami tautinių mažumų padėties stebėseną leidžia pasiekti reikšmingų rezultatų trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu:

- **Trumpuoju laikotarpiu** – gaunami metiniai duomenys, leidžiantys įvertinti tautinėms mažumoms priklausančių asmenų padėtį konkrečiu laikotarpiu;
- **Ilguoju laikotarpiu** – kaupiami duomenys, kurie leidžia stebėti ir vertinti, kaip tautinėms mažumoms priklausančių asmenų situacija keičiasi per ilgesnį laiką. Tai, savo ruožtu, sudaro prielaidas formuoti moksliniais duomenimis pagrįstą valstybės politiką tautinių mažumų integracijos, tapatybės išsaugojimo, kovos su diskriminacija etniniu pagrindu ir pilietinės visuomenės atsparumo srityse.

⁶ Lietuvos Respublikos Seimas (2023). „Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „LIETUVA 2050““. <https://lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/pkvNdKVl0fk.pdf>

1.5 ATLIEPIAMI POREIKIAI, ĮGALINAMI POLITIKOS POKYČIAI

Ilgalaikis ir nuoseklus tautinių mažumų būklės stebėjimas leidžia atliepti:

- **Tautinių mažumų poreikis** – stebėseną prisideda prie tautinių mažumų turimų teisių užtikrinimo, nes suteikia galimybę jų atstovams būti išgirstiems ir pripažintiems (*angl. politics of recognition*). Toks poreikis ypač išryškėjo 2021 m. vykdyto gyventojų surašymo metu, kai dalis tautinių mažumų atstovų išreiškė susirūpinimą dėl apklausos formos (žodžiu ir internetu) bei galimo rezultatų nereprezentatyvumo, galinčio neigiamai paveikti jų teisių užtikrinimą;
- **Institucinius poreikius** – Tautinių mažumų departamentas, įgaliotas formuoti ir įgyvendinti valstybės politiką tautinių mažumų srityje, užtikrinti sklandų Tautinių mažumų įstatymo įgyvendinimą. Nuosekli tautinių mažumų padėties stebėseną gali užtikrinti duomenis, kurių reikia įrodymais grįstai politikai formuoti ir įgyvendinti. Tokia stebėseną leidžia tiksliau identifikuoti egzistuojančias problemas, greitai reaguoti į jų priežastis ir efektyviai jas spręsti;
- **Valstybės poreikius** – stabiliai valstybės veiklai iššūkių gali kelti etniniai konfliktai, dažnai kylantys dėl neapykantos kalbos ar diskriminacijos. Ilgalaikis tautinių mažumų padėties stebėjimas ir geresnis supratimas leidžia valstybei laiku reaguoti ir valdyti potencialias etnines įtampas, taip išvengiant visuomenės sanglaudą ir valstybę silpninančių konfliktų.

2 METODOLOGIJA IR DUOMENŲ RINKIMO METODAS

Šiame ataskaitos skyriuje aprašomi tautinių mažumų būklės stebėsenos rodikliai bei tyrimo instrumentas – klausimynas.

TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI IR TYRIMO INSTRUMENTAS

Sudarant tautinių mažumų būklės stebėsenos rodiklių sąrašą bei rengiant tyrimo instrumentą remtasi išsamia tautinių mažumų būklės stebėsenos esamos situacijos analize, kuri apėmė:

- Prieinamos statistinės informacijos apie tautines mažumas savivaldybėse, kur santykinai didesnė dalis tautinių mažumų atstovų, apžvalgą (Ignalinos raj., Šalčininkų raj., Švenčionių raj., Trakų raj., Vilniaus m. ir Vilniaus raj., Visagino raj., Zarasų raj., Klaipėdos m.).
- Teorinių prielaidų tautinių mažumų būklės stebėsenai analizę. Teorijų apžvalga parodė, kad rengiant klausimyną tautinių mažumų būklės stebėsenai, svarbu atsižvelgti į tai, jog etninės grupės ir jų padėtis turėtų būti vertinamos santykyje su kitomis grupėmis – visų pirma su tautine dauguma, bet taip pat ir su kitomis tautinėmis mažumomis.
- Lietuvoje ir užsienyje atliktų tyrimų apie tautines ir istorines tautines mažumas apžvalgą (2015-2025 m.). Ankstesnių tyrimų analizė suteikė žinių pagrindą, leidžiantį kurti metodiškai tvirtą, kontekstualiai jautrų ir palyginamą tautinių mažumų būklės stebėsenos klausimyną.
- Informacijos, duomenų bazių (tarptautinių ir nacionalinių) tautinių mažumų būklei vertinti analizę. Viešai prieinamos informacijos ir duomenų apie tautines ir istorines tautines mažumas šaltinių analizė atskleidė esminius informacijos apie tautines mažumas ir jų identifikavimą trūkumus.
- Užsienio šalių gerosios praktikos patirties tautinių mažumų būklei vertinti apžvalgą (išnagrinėta Suomijos, Lenkijos, Estijos, Latvijos patirtis). Ši apžvalga naudinga siekiant išvengti metodologinių klaidų ir pasinaudoti jau pasiteisinusiais sprendimais. Be to, tarptautinė patirtis padeda pritaikyti Lietuvos kontekste tinkamus vertinimo kriterijus.

Plačiau žiūrėti 1 ataskaitos dalį „*Tautinių mažumų būklės stebėsenos metodika: esamos situacijos analizė*“. Autoriai: Karolis Dambrauskas, Monika Frėjutė-Rakauskienė, Jolita Junevičienė, Sandra Krutulienė. 2025. Lietuvos socialinių mokslų centras.

Tautinių mažumų būklės stebėsenos metodikoje numatytas vertinimas šiais pjūviais:

- Tautinių mažumų atstovų socialinės-demografinės charakteristikos.
- Tautinių mažumų atstovų (ne)diskriminacinės patirtys.
- Tautinių mažumų atstovų žiniasklaidos vartojimas ir vertinimas.

- Tautinių mažumų atstovų kvalifikaciniai, lyderystės gebėjimai, kritinio mąstymo ir pilietiškumo kompetencijos.
- Tautinių mažumų atstovų nuomonė apie valstybės ir savivaldybės institucijų, taip pat nevyriausybinių organizacijų vykdomas veiklas, skirtas tautinių mažumų atstovų įtraukties į visuomeninį gyvenimą didinimui (tautinių mažumų kultūros, istorijos, paveldo puoselėjimas).

Vertinimo pjūviai išskirti atsižvelgiant į perkančiosios organizacijos – Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės – pateiktą vertinimo pjūvių sąrašą.

Kiekvienam vertinimo pjūviui parengti vertinimo rodikliai ir jų matavimo kriterijai pristatomi 1 lentelėje „Tautinių mažumų būklės periodinio vertinimo rodikliai ir jų matavimo kriterijai“.

Pirmasis vertinimo pjūvis „Tautinių mažumų atstovų socialinės-demografinės charakteristikos“ apima 19 rodiklių. Kiekvienam rodikliui numatytas bent vienas matavimo kriterijus. Matavimo kriterijai žymimi raidėmis ir skaičiais, kur raidė nurodo matavimo kriterijaus priskyrimą vertinimo pjūviui, o skaičius atitinka matavimo kriterijaus (klausimo) eiliškumą tyrimo instrumente. Pavyzdžiui, žymėjimas „D1“ reiškia, kad matavimo kriterijus priskiriamas vertinimo pjūviui D – „Tautinių mažumų atstovų socialinės-demografinės charakteristikos“, o skaičius „1“ reiškia klausimo numerį klausimyne.

Išskirti rodikliai apima visas pagrindines gyvenimo sritis, svarbias tautinėms mažumoms ir istorinėms tautinėms mažumoms:

- Užimtumą ir ekonominę padėtį.
- Švietimą.
- Sveikatą.
- Kultūrinį gyvenimą.
- Dalyvavimą viešajame gyvenime.
- Diskriminacijos ir žmogaus teisių apsaugą.

Sudarant periodinių rodiklių ir šių rodiklių matavimo kriterijų sąrašą, remtasi šiomis pagrindinėmis principinėmis nuostatomis:

- Žmogaus teisių ir lygybės principu, t. y. rodikliai neturi stigmatizuoti ar neigiamai išskirti tautinių mažumų; turi būti paisoma asmenų teisės į privatumą ir savanorišką dalyvavimą.
- Palyginamumo principai, t. y. atrenkant rodiklius ir jų matavimo kriterijus buvo peržvelgtos jau egzistuojančios metodikos ir atrinkti rodikliai bei jų matavimo kriterijai, kurie dera su šioje – tautinių mažumų būklės stebėsenos metodikoje išskirtais pjūviais.
- Kompleksiškumo ir visapusiškumo, t. y. rodikliai turi apimti visas pagrindines gyvenimo sritis, svarbias tautinėms mažumoms.
- Tarptautinių standartų laikymosi, t. y. išskiriant vertinimo sritis ir sudarant rodiklių sąrašą, atsižvelgta į tarptautinių institucijų rekomendacijas dėl tautinių mažumų stebėsenos bei siekta, kad rodikliai būtų suderinti su tarptautine statistikos praktika.

1 lentelė. Tautinių mažumų būklės periodinio vertinimo rodikliai ir jų matavimo kriterijai

Vertinimo pjūvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
Tautinių mažumų atstovų socialinės-demografinės charakteristikos (D)	1.	Respondento tautybė	D1. Kokiai tautybei Jūs save priskirate?
	2.	Šeimos narių tautybė	D9. Nurodykite savo sutuoktinio (-ės) / partnerio (-ės) tautybę. D10. Nurodykite savo motinos tautybę. D11. Nurodykite savo tėvo tautybę.
	3.	Gyvenamoji vieta	D2. Jūsų gyvenamoji vieta. D3. Kurioje savivaldybėje Jūs gyvenate?
	4.	Šalis, kurioje gimė	D7. Kurioje šalyje Jūs gimėte?
	5.	Lytis	D4. Jūsų lytis.
	6.	Amžius	D5. Jūsų amžius.
	7.	Šeiminė padėtis	D8. Kokia Jūsų šeiminė padėtis?
	8.	Šeimos narių skaičius	D23. Kiek iš viso žmonių, įskaitant ir Jus, gyvena kartu su Jumis ir veda bendrą namų ūkį?
	9.	Gimtoji kalba	D12. Kokia Jūsų gimtoji (-osios) kalba (-os)?
	10.	Bendravimo namuose ir ne namuose kalbos	D13. Kokia kalba dažniausiai bendraujate namuose? D14. Kokia kalba dažniausiai bendraujate ne namuose?
	11.	Religija ar konfesija	D15. Kuriai iš religinių bendruomenių ar bendrijų Jūs save priskirate?
	12.	Išsilavinimas	D16. Jūsų įgytas išsilavinimas. D18. Kurioje šalyje įgijote išsilavinimą?
	13.	Kalba, kuria įgytas išsilavinimas	D17. Kokia kalba įgijote išsilavinimą? D19. Kokia mokomąja kalba baigėte bendrojo ugdymo mokyklą?
	14.	Užimtumas	D20. Jūsų pagrindinis užimtumas šiuo metu. D21. Nurodykite savo profesiją / sektorių, kuriame dirbate. D22. Kokio tipo įmonėje ar organizacijoje jūs dirbate/dirbote?
	15.	Nepilnamečių vaikų (ne)turėjimas	D24. Ar turite nepilnamečių vaikų?
	16.	Vaikų ugdymas gimtąja kalba	D25. Kokia mokomąja kalba Jūsų vaikas (-ai) mokosi ugdymo įstaigoje?

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
			D26. Įvertinkite, kiek Jums svarbu, kad Jūsų vaikas (-ai) ugdymo įstaigoje būtų mokomi tautinių mažumų kalba?
	17.	Vaikų dalyvavimas neformaliojo ugdymo veiklose	D27. Ar Jūsų vaikas (-ai) dalyvauja kokioje nors neformaliojo ugdymo veikloje?
	18.	Subjektyvus sveikatos vertinimas	D6. Kaip vertinate savo sveikatą?
	19.	Namų ūkio pajamos	D28. Kuriai pajamų grupei priskirtumėte jūsų namų ūkio bendras mėnesines pajamas iš visų šaltinių, po visų mokesčių nuskaitymo („į rankas“)
Tautinių mažumų atstovų (ne)diskriminacinės patirtys (P)	20.	Lygios galimybės darbe / karjere	P29. Jūsų nuomone, ar asmuo, turintis tokią pačią profesinę kvalifikaciją ir išsilavinimą, tačiau kurio tautybė yra kitokia nei daugumos Lietuvoje, turėtų tokias pačias galimybes gauti darbą ar kilti karjere kaip ir lietuvių tautybės asmuo?
	21.	Diskriminacinės patirties vertinimas	P30. Ar per paskutinius 12 mėnesių jūs asmeniškai jautėtės diskriminuojamas (-a) ar persekiojamas (-a) Lietuvoje dėl vienos ar kelių žemiau išvardintų priežasčių? P31. Kur iš pateiktų vietų jūs jautėtės diskriminuojamas (-a) ar persekiojamas (-a) dėl tautybės ir / ar kalbos per paskutinius 12 mėnesių?
	22.	Socialinė distancija	P32. Su kuo iš išvardytų grupių Jūs nenorėtumėte gyventi kaimynystėje? P33. Su kuo iš išvardytų grupių Jūs nenorėtumėte dirbti vienoje darbovietėje?
	23.	Institucinis informuotumas	P34. Patyrus nepagarbų elgesį, pažeminimą, įžeidinėjimus, diskriminaciją dėl tautybės, ar žinotumėte, kur Lietuvoje galima kreiptis pagalbos ar pranešti apie tai?

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
	24.	Paslaugų prieinamumas: pasitenkinimas viešosios infrastruktūros ir paslaugų prieinamumu	<p>P35. Kiek Jūs esate patenkinti toliau išvardintų paslaugų prieinamumu <i>Jūsų gyvenamojoje teritorijoje</i> (mieste ar savivaldybėje)?</p> <p>P35.1. Viešosios tvarkos palaikymo ir saugumo užtikrinimo</p> <p>P35.2. Viešojo transporto</p> <p>P35.3. Medicinos pagalbos</p> <p>P35.4. Užimtumo tarnybos</p> <p>P35.5. Socialinės paramos ir priežiūros paslaugų</p> <p>P35.6. Interneto ir ryšių</p>
	25.	Paslaugų prieinamumas: pasitenkinimas švietimo ir kultūros paslaugų prieinamumu	<p>P35. Kiek Jūs esate patenkinti toliau išvardintų paslaugų prieinamumu <i>Jūsų gyvenamojoje teritorijoje</i> (mieste ar savivaldybėje)?</p> <p>P35.7. Lietuvių kalbos mokymo kursų</p> <p>P35.8. Kultūros ir pramogų</p> <p>P35.9. Suaugusiųjų švietimo ir perkvalifikavimo</p> <p>P35.10. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo valstybine kalba</p> <p>P35.11. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tautinių mažumų kalba</p> <p>P35.12. Mokyklinio ugdymo valstybine kalba</p> <p>P35.13. Mokyklinio ugdymo tautinių mažumų kalba</p> <p>P35.14. Neformaliojo vaikų ugdymo veiklomis, puoselėjančiomis tautinių mažumų kultūrą, istoriją, paveldą</p>
	26.	Paslaugų prieinamumas: nepasitenkinimo paslaugų prieinamumu priežastys	P36. Nepatenkintų klausiami papildomai: Kodėl esate nepatenkinti kai kurių paslaugų prieinamumu savo mieste ar savivaldybėje?

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
Tautinių mažumų atstovų žiniasklaidos vartojimas ir vertinimas (Z)	27.	Informacijos šaltinių svarba	Z37. Kiek Jums asmeniškai svarbūs šie informacijos šaltiniai?
	28.	Prioritetiniai naujienų šaltiniai apie įvykius Lietuvoje ir pasaulyje	Z38. Iš pateikto sąrašo pasirinkite Jums svarbiausius naujienų šaltinius apie įvykius Lietuvoje ir pasaulyje.
	29.	Informavimo priemonių pasirinkimo priežastys	Z39. Kokios priežastys lemia, kad jūs būtent šioms visuomenės informavimo priemonėms teikiate pirmenybę?
	30.	Socialinės žiniasklaidos kanalų naudojimas	Z40. Kokius socialinės žiniasklaidos kanalus ar kitus panašius interneto tinklus naudojate naujienoms ir žinioms gauti?
	31.	Lietuvos žiniasklaidos patikimumo vertinimas	Z41. Apskritai kalbant, Jūsų manymu, ar Lietuvos žiniasklaida (spauda, laikraščiai, televizija, internetiniai naujienų portalai) suteikia visiškai patikimas, patikimas, nepatikimas ar visiškai nepatikimas žinias apie mūsų šalies valdžios darbą ir priimamus sprendimus? Z42. Apskritai kalbant, Jūsų manymu, ar Lietuvos žiniasklaida (spauda, laikraščiai, televizija, internetiniai naujienų portalai) suteikia visiškai patikimas, patikimas, nepatikimas ar visiškai nepatikimas žinias apie Jūsų tautinės grupės situaciją Lietuvoje?
32.	Pasitikėjimas įvairiais informacijos šaltiniais apskritai	Z43. Įvertinkite, kiek apskritai pasitikite šiuose informacijos šaltiniuose pateikiamomis naujienomis ir informacija?	
	33.	Gebėjimas kritiškai vertinti informaciją	K44. Kiek Jums kelia nerimą tai, kad žmonės Lietuvoje gali būti paveikti melagingos ar klaidinančios informacijos, „netikrų naujienų“ (angl. „fake news“)? K45. Jūsų nuomone, kuriuose informacijos šaltiniuose melaginga, klaidinanti informacija ar „netikros naujienos“ (angl. „fake news“) yra labiausiai paplitusios? K46. Ar Jums teko žiniasklaidoje pastebėti melagingos, klaidinančios informacijos ar „netikrų naujienų“ (angl. „fake news“)? K47. Ar per pastaruosius 12 mėnesių susidūrėte su situacija, kuomet patikėjote naujiena, kuri vėliau paaiškėjo esanti netikra (išskyrus balandžio – 1 osios žiniasklaidos pokštus)?

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
Tautinių mažumų atstovų kvalifikaciniai, lyderystės gebėjimai, kritinio mąstymo ir pilietiškumo kompetencijos (K)	34.	Komunikaciniai ir kvalifikaciniai gebėjimai	K48. Kurias kitas kalbas (be gimtosios) mokate, t. y. galite skaityti, kalbėti ir (ar) rašyti? K49. Pagalvokite apie savo lietuvių kalbos mokėjimo lygį ir įvertinkite, ar jums pakanka lietuvių kalbos žinių, kad galėtumėte: K49.1. Atstovauti ir apginti savo teises ir interesus valstybės, savivaldybių institucijose K49.2. Pasinaudoti švietimo, sveikatos ar kitomis valstybės teikiamomis paslaugomis K49.3. Ieškotis darbo (pvz., užsiregistruoti darbo skelbimų svetainėse, užpildyti dokumentus ir pan.) K49.4. Darbo vietoje atlikti pavestas užduotis ir funkcijas
	35.	Politikos žinios	K50. Kaip jūs apibūdintumėte savo politikos žinias ir gebėjimus? K50.1. Gerai žinau, kas vyksta mano miesto politiniame gyvenime K50.2. Gerai žinau, kas vyksta Lietuvos politiniame gyvenime K50.3. Gerai žinau, kas vyksta tarptautinėje politikoje
	36.	Politikos gebėjimai	K50. Kaip jūs apibūdintumėte savo politikos žinias ir gebėjimus? K50.4. Apie politiką išmanau pakankamai daug, kad galėčiau dalyvauti politikoje
	37.	Lyderystė	K51. Kiek sutinkate ar nesutinkate su žemiau išvardintais teiginiais: K51.2. Jaučiuosi pajėgus (-i) atstovauti ir ginti savo bendruomenės teises ir interesus K51.3. Aš dažnai imuosi iniciatyvos organizuojant savo bendruomenei naudingas veiklas

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
	38.	I(si)galinimas	K51. Kiek sutinkate ar nesutinkate su žemiau išvardintais teiginiais: K51.1. Aš galiu apginti savo teises ir interesus K51.4. Lietuvos politinė sistema leidžia panašiams į mane žmonėms daryti įtaką šalies politikai K51.5. Lietuvos politinė sistema leidžia panašiams į mane žmonėms daryti įtaką miesto, rajono politikai K51.6. Lietuvos politinė sistema leidžia panašiams į mane žmonėms daryti įtaką tautinių mažumų politikai
	39.	Pilietinis aktyvumas	K52. Egzistuoja įvairių būdų pagerinti padėtį visuomenėje. Ar per paskutiniuosius metus esate daręs (-iusi) ką nors iš čia išvardintų veiksmų?
	40.	Tautinių mažumų teisės ir atstovavimas	K53. Įvertinkite, kiek sutinkate su teiginiais? K53.1. Tautinių mažumų teisės puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius bei šių teisių atstovavimas yra svarbus K53.2. Tautinių mažumų teisėms Seime ir savivaldybėje geriau atstovautų tautinių mažumų atstovai nei lietuviai K53.3. Tautinės mažumos turi turėti teisę mokytis gimtąja kalba K53.4. Tautinės mažumos turi turėti teisę organizuoti ir dalyvauti renginiuose tautinių mažumų kalba
	41.	Pasitikėjimas Lietuvos institucijomis	K.54. Ar Jūs pasitikite, ar nepasitikite šiomis Lietuvos institucijomis?
	42.	Tapatybės jausmas	K.55. Įvertinkite, kiek stipriai Jūs save tapatinate su Lietuva, gyvenamu regionu, gyvenamąja vieta?
	43.	Emigracijos ketinimai	K56. Ar artimiausiu metu planuojate išvykti gyventi ar dirbti į užsienį?
	44.	Emigracijos priežastys	K57. Įvardinkite pagrindinę priežastį, kuri nulėmė Jūsų sprendimą išvykti?

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
	45.	Asmens ketinimai karinės grėsmės atveju	K58. O jei Lietuvą užpultų kita šalis, ar jūs gintumėte Lietuvą ginklu, gintumėte kitais būdais, laikytumėtės nuošalyje ar pasitrauktumėte iš Lietuvos?
	46.	Asmens ketinimai krizių šalyje atveju	K59. Jei Lietuvoje ateityje kiltų sveikatos, staigiai išaugusių migrantų srautų, gamtos stichijos, karinių veiksmų ar pan. nulemta krizė, ar jūs prisidėtumėte kaip savanoris(-ė) prie krizės suvaldymui skirtų veiklų?
Institucijų, organizacijų vykdomų veiklų (tautinių mažumų kultūros, istorijos, paveldo puoselėjimas) vertinimas (V)	47.	Informuotumas apie veiklas, skirtas tautinių mažumų kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui	V60. Kiek Jūs esate informuotas(-a) apie valstybės, savivaldybių institucijų ir nevyriausybinių organizacijų veiklas, skirtas tautinių mažumų kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui?
	48.	Veiklų, skirtų tautinių mažumų teisių apsaugai, pakankamumo vertinimas	V61. Įvertinkite, ar pakanka, ar nepakanka valstybės ir savivaldybės institucijų bei nevyriausybinių organizacijų vykdomų veiklų, skirtų tautinių mažumų teisių apsaugos, kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui. V61.3. Tautinių mažumų socialinės integracijos priemonių ir projektų V61.4. Kovos su diskriminacija ir žmogaus teisių apsaugos priemonių ir projektų
	49.	Veiklų, skirtų tautinių mažumų kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui pakankamumo vertinimas	V61. Įvertinkite, ar pakanka, ar nepakanka valstybės ir savivaldybės institucijų bei nevyriausybinių organizacijų vykdomų veiklų, skirtų tautinių mažumų teisių apsaugos, kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui. V61.1. Renginių, pristatančių tautinių mažumų kultūrą ir tradicijas V61.2. Neformalaus vaikų ir suaugusiųjų švietimo veiklų V61.5. Statistinės, istorinės ir demografinės medžiagos apie tautines mažumas kaupimo ir sklaidos veiklų V61.6. Metodinės pagalbos ir informacijos tautinių mažumų nevyriausybiniams organizacijoms

Vertinimo pjuvis	Rodiklio eil. Nr.	Rodiklis	Rodiklio matavimo kriterijai
	50.	Priemonių, prisidedančių prie tautinių mažumų kultūros puoselėjimo, vertinimas	V62. Jūsų nuomone, kokios priemonės labiausiai prisidėtų prie tautinių mažumų kultūros puoselėjimo Lietuvoje?

Tyrimo instrumentas – klausimynas pateiktas šios ataskaitos prieduose (žr. Priedas Nr. 1).

Atkreiptinas dėmesys, kad vykdant tautinių mažumų būklės stebėsenos tyrimą klausimynas turėtų būti išverstas į lenkų ir rusų kalbas. Klausimyno vertimas į lenkų ir rusų kalbas yra svarbi sąlyga norint gauti patikimus duomenis, užtikrinti tautinių mažumų įtrauktį ir laikytis etinių bei teisinių standartų.

Klausimyną sudaro 62 klausimai. Pagal klausimo formą klausimyne naudojami:

- Uždari klausimai (respondentas pasirenka atsakymo variantą iš pateiktų atsakymų).
- Atviri klausimai (respondentas atsako savais žodžiais).
- Pusiaus uždari klausimai (pateikiami atsakymo variantai, bet galima pridėti „Kita (įrašyti)“).
- Skalės klausimai (vertinamas kelių teiginių ar savybių laipsnis pagal skalę).

Pagal klausimo turinį klausimyne naudojami:

- Faktiniai ir demografiniai klausimai – apie objektyvius socialinius ir pan. duomenis.
- Nuomonės klausimai – apie požiūrį, vertinimus.
- Motyvaciniai klausimai – aiškinasi elgesio priežastis.

Siekiant užtikrinti duomenų palyginamumo galimybę (t. y. galimybę palyginti duomenis su visos Lietuvos gyventojų ar ankstesniais metais vykdytų tautinių mažumų apklausų duomenimis), dalį klausimyno sudaro klausimai (identiški ar adaptuoti), kurie buvo naudoti kituose tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių, tiek tarptautiniuose moksliniuose tyrimuose. Tais atvejais, kai klausimas adaptuotas, aiškumo tikslais buvo pakoreguojama klausimo formuluotė arba atsakymų pasirinkimų variantai. Žemiau esančioje lentelėje pateikti tautinių mažumų būklės stebėsenai skirto instrumento klausimų numeriai ir šaltiniai, kuriais remiantis buvo formuluojami tie klausimai ir / arba atsakymų variantai.

2 lentelė. Klausimų šaltiniai

Instrumente naudoto klausimo numeris	Klausimo šaltinis
D20, D21, D22, D28	Remiantis Europos socialinio tyrimo klausimyno F dalies klausimų formuluotėmis. Europos socialinis tyrimas. (2023). Pagrindinis klausimynas. Lietuvių kalba. 11-oji banga. https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/ce2e4df7-e967-46e9-9b7c-7cab13ce39c1/content
P29, P30, P31, P32, P33, Z38, Z41, Z42	Petrušauskaitė, V., Šliavaitė, K., Frėjutė-Rakauskienė, M. (2015). Lietuvoje gyvenančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų padėties tyrimo ir rezultatų analizės ataskaita.
P35, P36, Z38, Z40, K51	Remiantis šiuo šaltiniu: Voog, A., Hämmel, J., Esko, K., Seppel, K., Lauristin, M., Karu, M., & Vihalemm, T. (2023). Eesti ühiskonna lõimumismonitooring 2023.
Z37, K46, K47	Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. (2021). Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio pokyčio tyrimas. Rinkos tyrimų centras. https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Tyrimo%20ataskaita%20(vie%C5%A1inimui).pdf

Instrumente naudoto klausimo numeris	Klausimo šaltinis
Z39	Tautinių mažumų departamentas ir Klaipėdos universiteto Socialinių pokyčių studijų centro tyrimo ataskaita. (2016). Tautinės bendrijos, žiniasklaidos priemonės ir pasitikėjimas. https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/Ataskaita%20Minority%2BMedia.pdf
K44, K45	Klausimas suformuluotas remiantis Ipsos, Unesco (2023) A global survey on the impact of online disinformation and hate speech. https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2023/11/unesco_ipsos_survey.pdf
K50	Šumskas, G., Rimaitė, A. (2022). Lietuvos tautinių mažumų kultūros centrų auditorijos poreikių analizė ir veiklos gairės . Tautinių mažumų departamentas.
K52, K58, K59	Pilietinės visuomenės institutas. (2024). Pilietinės galios indeksas: 2024. https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2025/03/PGI_2024metai.pdf
K54	Vilmorus. (2025). Naujienos. Pasitikėjimas institucijomis. http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20

3 TIRIAMOJI VISUMA (POPULIACIJA) IR TAIKOMAS METODAS

Generalinė visuma (populiacija)

Apklausos tikslinė grupė:

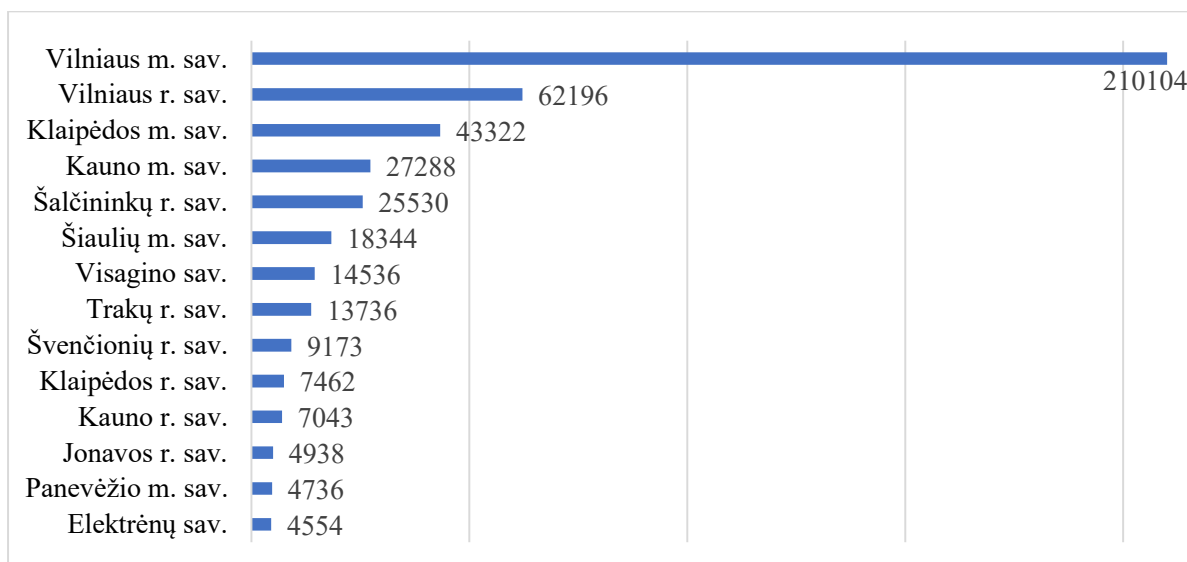
- tautinių mažumų atstovai, kurių skaičius 2021 m. Valstybės duomenų agentūros duomenimis sudarė 501241 asmenis.
- istorinės tautinės mažumos: Lietuvos karaimai, totoriai ir romai.

Generalinė visuma (populiacija) – tautinėms mažumoms pagal Lietuvos Respublikos Tautinių mažumų įstatymą priklausantys asmenys. Tautinei mažumai priklausantis asmuo – Lietuvoje gyvenantis Lietuvos Respublikos pilietis, kuriam būdinga kitokia nei lietuvių tautinė tapatybė.

Tyrimo populiacija nustatoma remiantis Lietuvos Respublikos gyventojų registro (toliau – Gyventojų registras) duomenimis. Iš gyventojų registro yra atrenkami visi Lietuvoje gyvenamąją vietą deklaravę kitos, nei lietuvių tautybės, 18 metų ir vyresni asmenys.

Tiriamųjų geografinė aprėptis – visos Lietuvos savivaldybės, kuriose gyvena tautinės mažumos.

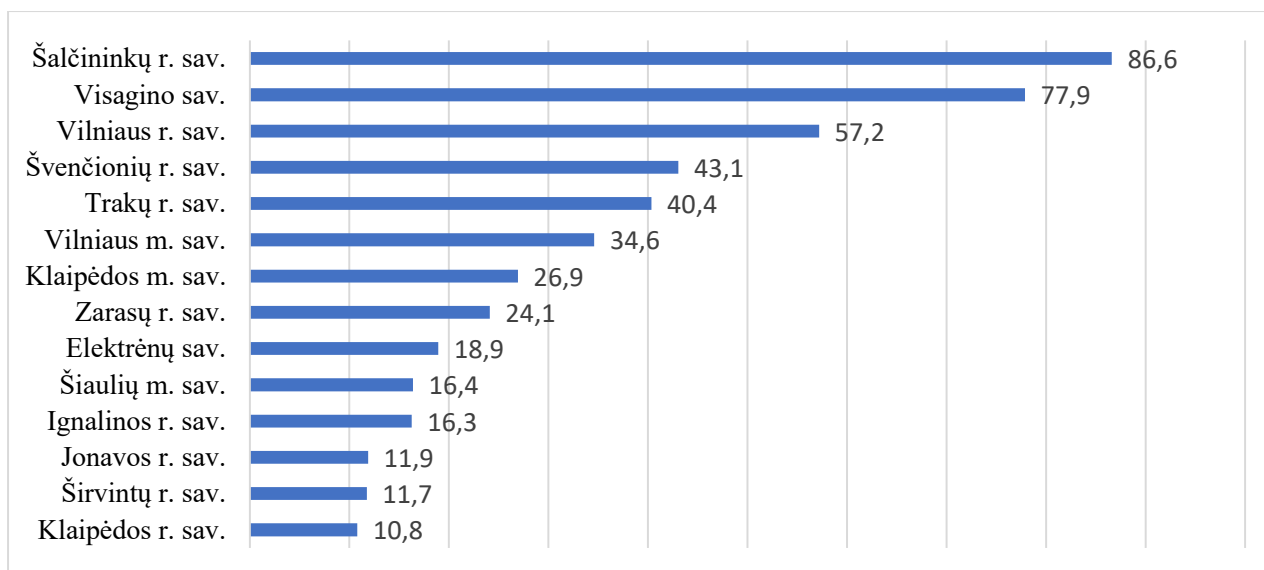
Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas gausiai tautinių mažumų apgyvendintam Pietryčių Lietuvos regionui bei atskiroms savivaldybėms. Savivaldybės, kuriose 2025 m. duomenimis gyveno daugiau nei 4000 tautinių mažumų atstovų pateiktos 1 paveiksle. Savivaldybės, kuriose tautinės mažumos sudaro daugiau nei 10% savivaldybės gyventojų pateiktos 2 paveiksle.

1 pav. Savivaldybės, kuriose gyvena daugiau nei 4000 tautinėms mažumoms priklausančių asmenų, 2025 m. (asmenys)*

*Tautinėms mažumoms priskirtos šios asmenų kategorijos: lenkų, rusų, ukrainiečių, baltarusių tautybės asmenys, kitą tautybę nurodę asmenys. Asmenys, nenurodę savo tautybės neįskaičiuoti.

Duomenų šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, Tautinių mažumų departamentas

2 pav. Gausiausiai tautinių mažumų gyvenamos savivaldybės (tautinių mažumų procentas sudaro daugiau nei 10 % savivaldybės gyventojų*), 2025 m. (proc.)

*Asmenys, nenurodę savo tautybės į bendrą gyventojų skaičių neįskaičiuoti.

Duomenų šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, Tautinių mažumų departamentas

Imtis Tyrimas – atrankinis. Tyrimo imtis sudaroma remiantis Gyventojų registro duomenimis naudojant stratifikuotą sistemine atranką.

Imtis skirstoma į stratas pagal tautinių ir istorinių tautinių mažumų pasiskirstymą savivaldybėse, atsižvelgiant į jų gyventojų skaičių. Atskiros stratos formuojamos Vilniaus miesto savivaldybėje, Vilniaus rajono savivaldybėje, Klaipėdos miesto, Kauno miesto ir kitose savivaldybėse, kur tautinių mažumų atstovų skaičius yra gausus, o mažesnės savivaldybės apjungiamos į bendrą stratą.

Sudarant tiriamųjų imtį turi būti tiksliai apibrėžtos tikslinės grupės (pogrupiai), reprezentatyvumui užtikrinti būtina išlaikyti tautinėms ir istorinėms tautinėms mažumoms priklausančių asmenų proporcijas pagal tautybę, lytį, amžių, geografinę teritoriją, išsilavinimo lygį.

Mažiau skaitlingoms grupėms, pvz., istorinėms mažumoms gali būti formuojamos atskiros stratos, taip pat respondentų skaičius šiose grupėse gali būti padidintas. Proporcinga atranka gali lemti, kad į tyrimą pakliūs mažas skaičius istorinių tautinių mažumų, pvz., karaimų, totorių, romų, o tai apsunkintų duomenų analizę ir šių asmenų grupių būklės visapusišką įvertinimą. Siekiant užtikrinti tyrimų rezultatų reprezentatyvumą, statistinį patikimumą, bei pakankamą tiriamųjų skaičių istorinių tautinių mažumų grupėse, reikia užtikrinti, kad surinktų duomenų bazė būtų pakankama ir mažiau skaitlingoms asmenų grupėms.

4 DUOMENŲ RINKIMAS IR APDOROJIMAS

Duomenų rinkimas

Duomenys renkami kiekybinio tyrimo metu. Duomenims surinkti naudojama parengta tyrimo anketa.

Galimi tyrimo duomenų rinkimo būdai:

- Apklausa internetu, kuomet yra pildoma elektroninė tyrimo anketa (angl. CAWI – Computer Assisted Web Interviewing).
- Apklausa telefonu, kuomet pildoma elektroninė tyrimo anketa (angl. CATI – Computer Assisted Web Interviewing).
- Apklausa tiesioginio interviu būdu, kuomet tiriamieji apklausiami gyvai pildant elektroninę tyrimo anketa (naudojantis planšete, kompiuteriu).
- Trianguliacijos metodas, derinant kelis tyrimo duomenų rinkimo būdus, pvz., apklausos internetu ir apklausos telefonu metodus.

Duomenų analizė

Analizuojant tyrimo metu surinktus duomenis pasitelkiami įvairūs statistiniai metodai. Tyrimo duomenys analizuojami naudojant aprašomuosius statistinius rodiklius, kaip dažniai, procentai, vidurkiai, medianos, bet kartu taikomi ir sudėtingesni statistinės analizės metodai, kaip pvz., koreliacija, regresijos modeliai ar kiti metodai, leidžiantys parodyti kintamųjų tarpusavio ryšius ir priklausomybę, išryškinti svarbiausius veiksnius. Analizuojami duomenys gali būti kontekstualizuojami – lyginant duomenis su kitų tyrimų duomenimis, su skirtingu metu atliktais tautinių mažumų būklės stebėsenos tyrimo rezultatais.

Išanalizuoti duomenys vizualizuojami, duomenų analizės rezultatai pristatomi ataskaitoje.

5 TYRIMO ETIKA IR DUOMENŲ KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS

Tyrimo etika

Duomenų rinkimo ir analizės etapuose turi būti laikomasi mokslo ir tyrimų etikos bei duomenų apsaugos principų (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento).

Svarbu užtikrinti, kad tyrimo rezultatai būtų pateikiami apibendrinta forma, neleidžiančia identifikuoti konkrečių tyrime dalyvavusių asmenų.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad atliekant tautinių mažumų būklės stebėsenos tyrimą, dalis surinktų duomenų gali būti laikomi jautriais, nes jų viešas atskleidimas, pvz., informacijos apie tautinių mažumų nusiteikimą ginti šalį, potencialiai galėtų būti panaudotas priešišku valstybių informacinėms ar dezinformacinėms veikloms, taip pat galėtų netiesiogiai skatinti tautinių mažumų diskriminaciją ar socialinę įtampą. Dėl šių priežasčių, surinkus tyrimo duomenis, reikia

apsvarstyti galimybę plačiau visuomenei viešinti ne visą informaciją – jos sklaida turėtų būti ribojama siekiant užtikrinti tiek nacionalinio saugumo, tiek tyrimo dalyvių bei bendruomenių interesų apsaugą.

Duomenų kokybės užtikrinimas

Duomenų kokybė pirmiausia yra užtikrinama kokybiško tyrimo instrumento parengimo etapu. Tyrimo instrumentas buvo parengtas atlikus išsamią tautinių mažumų būklės situacijos analizę (žr. 1 ataskaitos dalį „Tautinių mažumų būklės stebėsenos metodika: esamos situacijos analizė“. Autoriai: Karolis Dambrauskas, Monika Frėjutė-Rakauskienė, Jolita Junevičienė, Sandra Krutulienė. 2025. Lietuvos socialinių mokslų centras.) – apžvelgus tyrimus, prieinamą statistinę informaciją, gerąsias šalių praktikas. Parengtas tyrimo instrumentas suderintas su Tautinių mažumų departamentu.

Tinkamas tyrimo imties sudarymas taip pat prisideda prie duomenų kokybės užtikrinimo. Tyrimo imtis turi apimti visas tikslines grupes.

Duomenų surinkimo tikslumas ir efektyvumas: duomenų kokybei užtikrinti svarbu vadovautis parengta metodika, periodiškai atliekant tautinių mažumų būklės stebėsenos tyrimus naudoti tą patį parengtą tyrimo instrumentą (tuos pačius klausimus ir jų atsakymų variantus, vertinimo skales).

Trianguliacijos metodo naudojimas, kuomet duomenys renkami derinant keletą duomenų rinkimo būdų, gali padėti užtikrinti duomenų kokybę. Pavyzdžiui, jeigu duomenys renkami atliekant apklausą internetu (*CAWI* metodu) ir respondentas nebaigia pildyti tyrimo anketos, tuomet galima derinti apklausos internetu metodą su apklausa telefonu ir taip užbaigti pildyti anketą. Žinoma, reikia turėti omenyje, kad trianguliacijos metodo duomenims rinkti naudojimas gali būti susijęs su papildomomis išlaidomis.

Atlikus tyrimą svarbu patikrinti: ar nėra loginių duomenų klaidų. Pirmiausia šias logines klaidas reikėtų patikrinti peržiūrint nukreipiamuosius klausimus, pvz., ar asmuo paklaustas apie jo užimtumą šiuo metu ir atsakęs, kad dirba savarankiškai arba yra samdomas darbuotojas, taip pat atsakinėjo į klausimą apie profesiją ir įmonės ar organizacijos, kurioje dirba, tipą.

Svarbu, kad apklausėjai nepalikėtų neatsakytų anketos klausimų. Suvedant duomenis svarbu patikrinti, ar nepalikta klaidų.

Tyrimo pakartojamumas ir nuoseklumas: jau minėta, kad atliekant periodinius matavimus, svarbu naudoti tą patį tyrimo instrumentą, padėsiantį užtikrinti tyrimo duomenų palyginamumą tarp skirtingu metu atliktų tyrimų. Be to svarbu laikytis vienodų imties ir atrankos nustatymo principų, duomenų rinkimui naudoti tą patį apklausos metodą, o tyrimus atlikti panašiu metu ir periodais.

6 TYRIMO PERIODIŠKUMAS

Kiekybinis tyrimas (apklausa) bus atliekamas periodiškai, kas dvejus metus. Pirmasis tyrimas yra numatytas 2026 m., vėlesni tyrimai atliekami bangomis kas dvejus metus – 2028 m. ir 2030 m.

7 INFORMACIJOS PATEIKIMAS IR GAVĖJAI

- Informacijos gavėjai** Tautinių mažumų būklės stebėsenos tyrimo metu surinkta informacija yra aktuali skirtingoms informacijos gavėjų grupėms:
- Politikos formuotojai (Tautinių mažumų departamentas, ministerijos ir kitos valstybės institucijos, politikai)
 - Mokslo ir studijų institucijos (mokslininkai, tyrėjai, dėstytojai, studentai)
 - Suinteresuoti informacijos vartotojai (pačių tautinių mažumų atstovai, suinteresuoti visuomenės nariai)
 - Nesuinteresuoti informacijos vartotojai (visuomenės dalis, kuri tiesiogiai nėra suinteresuota gauti tokią informaciją, tačiau ją gauna naudojantis žiniasklaidos informacijos kanalais, pvz., per televiziją, radiją ir pan.).
- Informacijos pateikimo forma** Informacija gali būti pateikiama įvairiomis formomis:
- Tyrimo ataskaita
 - Duomenų rinkiniai
 - Tyrimo rezultatų pristatymas pasirenkant skirtingoms gavėjų grupėms tinkamas informacijos sklaidos formas, pavyzdžiui politikos formuotojams pristatant tyrimo rezultatus atskirame informaciniame renginyje; nesuinteresuotiems informacijos gavėjams pateikiant pranešimus apie pagrindinius tyrimo duomenis įvairiais informaciniais kanalais.
- Tyrimo ataskaitoje duomenų analizė turi būti pateikiama aiškiai, struktūruotai ir turėtų apimti tokias pagrindines dalis:
- Įvadas (apibrėžiama ataskaitos paskirtis, pristatomas atliktas tyrimas, metodologija, duomenų šaltiniai);
 - Dėstomoji ataskaitos dalis (pateikiami tyrimo rezultatai ir jų analizė pagal tyrimo instrumente nurodytus vertinimo pjūvius; kai tyrimas kartojamas, apžvelgiami tautinių mažumų ir istorinių tautinių mažumų būklę nusakančių rodiklių pokyčiai);
 - Išvados (apibendrinami tyrimo rezultatai; aptiriamos pokyčių tendencijos ir jų galimos priežastys);
 - Rekomendacijos (pvz., politikos rekomendacijos, jeigu informacijos gavėjai yra politikos formuotojai);
 - Tyrimo rezultatų santrauka;
 - Naudotos literatūros sąrašas;

- Priedai (tyrimo instrumentas; tyrimo imties atrankos detalus aprašymas; didesnės apimties duomenų analizės rezultatai ir kita informacija).

Kadangi skirtingos gavėjų grupės gali būti suinteresuotos skirtinga informacija, ataskaitos turinys gali skirtis atsižvelgiant į tai, kokiai tikslinei auditorijai tyrimo ataskaita yra skirta.

Tuo atveju, kai ataskaita yra skirta politikos formuotojams (ministerijos ir kitos valstybės institucijos, politikai), tuomet ataskaitoje be tyrimo rezultatų pristatymo turėtų būti parengtas ir politikos rekomendacijų skyrius.

Jeigu ataskaita yra skirta informuoti visuomenę, tuomet ataskaitoje galima apsiriboti pagrindinių tyrimo duomenų pristatymu. Kai informacijos gavėjai yra visuomenė, šalia išsamios ataskaitos varianto, gali būti parengtas ir sutrumpintas ataskaitos variantas, kuriame tyrimo rezultatai pateikiami trumpiau, pristatant tik pagrindinius tyrimo rezultatus.

Jeigu orientuojamasi į kuo platesnę informacijos sklaidą, tyrimo ataskaita arba sutrumpintas ataskaitos variantas gali būti išversta į kitą kalbą, pvz., ataskaita anglų kalba būtų prieinama suinteresuotai skaitytojų auditorijai užsienyje.

8 METODINĖS GAIRĖS TAUTINIŲ IR ISTORINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖJIMUI

Matavimo instrumento lankstumas

Labai svarbu, kad į parengtą tyrimo instrumentą (anketą) būtų žiūrima kaip į lankstų tyrimo instrumentą. Lankstumas šiuo atžvilgiu suprantamas kaip galimybė į anketą tam tikroje tyrimų bangoje operatyviai įtraukti tuo metu aktualius klausimus, atspindinčius tikslinės grupės poreikius, kylančius iššūkius, problemas.

Taip pat svarbu atkreipti dėmesį į keletą aspektų – mišrią tapatybę ir tautinių mažumų atstovus, kurie identifikuoja save kaip lietuvius. Šiame tyrimo instrumente (anketoje) asmens tautybė yra nustatoma saviidentifikavimo būdu, kuomet asmens yra prašoma nurodyti savo tautybę. Šiame klausime tarp galimų tautybės pasirinkimo variantų nėra lietuvių tautybės pasirinkimo, tačiau asmuo ją gali nurodyti prie atsakymo *kita*.

Ateityje, atlikus pirmąjį tyrimą ir įvertinus poreikį, tyrimo anketoje galima būtų leisti pasirinkti kelias tautybes.

Tyrimo imties praplėtimo galimybės

Remiantis Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos skelbiamais statistiniais duomenimis, 2024 m. liepos 1 d. užsieniečių, gyvenančių Lietuvoje, dalis bendrame Lietuvos

Respublikos gyventojų skaičiuje sudarė 7,65% (221285 asmenų) ir, lyginant su 2023 m. (2023-07-01) duomenimis, išaugo 12,1%⁷. Palyginimui – 2018 m. liepos 1 d. Lietuvoje gyvenančių užsieniečių dalis sudarė tik 1,94%⁸. Atsižvelgiant į gausėjantį užsieniečių, gyvenančių Lietuvoje, skaičių, ateityje būtų verta pagalvoti apie galimybę tyrimu vertinti ne tik tautinių ir istorinių tautinių mažumų situaciją šalyje, tačiau apimti daugiau tikslinių grupių, pavyzdžiui:

- Naujai atvykusius migrantus – asmenis, ne Lietuvos piliečius, turinčius teisę gyventi Lietuvoje ir be pertraukos šalyje gyvenančius ilgiau nei 5 metus;
- Migrantus – asmenis, ne Lietuvos piliečius, turinčius teisę gyventi Lietuvoje ir be pertraukos šalyje gyvenančius ilgiau nei 10 metų.

Šių asmenų grupių stebėjimas būtų svarbus dėl keleto priežasčių – siekiant įvertinti tikslinių grupių situaciją šalyje bei jų integracijos lygį, taip pat formuojant šių asmenų grupių įtraukties politiką.

Atkreiptinas dėmesys, kad tikslinių grupių praplėtimas reikštų padidintą imties dydį ir būtų susijęs su papildomomis išlaidomis.

Duomenų rinkimas

Ateityje duomenis būtų galima rinkti neapsiribojant tautinių mažumų būklės stebėsenos kiekybiniu tyrimu (apklausa), tačiau papildomai įtraukti kitus metodus. Atsižvelgiant į aplinkybes, atskiriems probleminiams klausimams tirti būtų galima papildomai pasitelkti kokybinius metodus, pvz., atlikti tautinių ar istorinių tautinių mažumų kokybinį tyrimą, organizuoti kokybinius interviu-diskusijas (fokus grupes). Šis siūlymas grindžiamas jau egzistuojančia gerąja Estijos praktika, kuomet atliekant kiekybinį gyventojų integracijos tyrimą, šalia gyventojų apklausos yra atliekami papildomi kokybiniai tyrimai, dažniausiai – fokus grupių tyrimai.

Bendradarbiaujant su Valstybės duomenų agentūra, klausimu apie asmens tautybės (savi)identifikaciją galėtų būti papildomi valstybės mastu atliekamų tyrimų klausimynai, pvz., Pajamų ir gyvenimo sąlygų statistinio tyrimo, Namų ūkių biudžetų statistinio tyrimo, Gyventojų užimtumo statistinio tyrimo klausimynai. Tai leistų surinkti detalesnius duomenis apie tautinių mažumų socialinę - ekonominę padėtį.

Duomenys: duomenų saugojimas ir atvėrimas

Tyrimo metu surinkti unikalūs statistiniai duomenys yra labai svarbus informacijos apie tautinių mažumų būklę Lietuvoje šaltinis, todėl verta pagalvoti apie nuasmenintų, konfidencialių duomenų atvėrimą mokslininkams ir tyrėjams, laikantis mokslinių tyrimų etikos.

⁷ Pagrindiniai 2024 II pusmečio migracijos rodikliai Lietuvos Respublikoje. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

<https://migracija.lrv.lt/public/canonical/1737631973/1249/2024%20II%20pusmetis.pdf>

⁸ Pagrindiniai migracijos rodikliai Lietuvos Respublikoje. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos.

[https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/Statistika/Migracijos%20rodikliai/PAGRINDINIAI%20MIGRACIJOS%20RODIKLIAI%20LIETUVOS%20RESPUBLIKOJE%20\(2018%20m_%20II%20p_%20\(002\)1_18.pdf](https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/Statistika/Migracijos%20rodikliai/PAGRINDINIAI%20MIGRACIJOS%20RODIKLIAI%20LIETUVOS%20RESPUBLIKOJE%20(2018%20m_%20II%20p_%20(002)1_18.pdf)

Tyrimo atlikimo laikotarpiai ir ataskaitos rengimas

Kiekybinį tyrimą – apklausą šiuo metu yra numatoma atlikti bangomis kas dvejus metus, tyrimo duomenis pristatant tyrimo ataskaitoje. Ateityje galima būtų daryti ilgesnio laikotarpio duomenis apibendrinančias ataskaitas, pavyzdžiui, penkerių metų stebėjimo ataskaita, dešimties metų stebėjimo ataskaita. Tokiose ataskaitose būtų galima pristatyti ne tik tautinių mažumų būklės stebėsenos kiekybinio tyrimo duomenis, tačiau derinti šiuos duomenis su oficialiąja statistika, valstybinių registrų kaupiamais bei žinybiniais duomenimis, per tą laikotarpį atliktų sociologinių tyrimų rezultatais.

Atliekant tyrimą taip pat galima apsvarstyti ilgalaikio stebėjimo galimybę – tokiu atveju atliekant apklausą tiriamųjų reikėtų klausti, ar jie sutinka dalyvauti sekančios bangos tyrime, kuris bus atliekamas po dviejų metų, bei paprašyti pateikti jų kontaktinius duomenis. Nuoseklus ilgalaikis stebėjimas leistų surinkti labai vertingus duomenis apie tiriamuosius: stebėti individų demografinius, socialinius, ekonominius pokyčius, nuostatų pokyčius.

Pasirinkus duomenų trianguliacijos metodą, reikėtų įvertinti tokio tyrimo finansinius kaštus.

Finansiniai ištekliai

Kaip papildomą tautinių mažumų būklės stebėsenos finansavimo šaltinį galima apsvarstyti kofinansavimo iš kitų suinteresuotų ministerijų galimybę. Tokiu atveju būtų galima atskirais metais į tyrimo instrumentą įtraukti suinteresuotoms ministerijoms, pvz., Švietimo, sporto ir mokslo ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, aktualias temas. Skirtingų ministerijų interesus ir poreikius atspindinčių temų įtraukimas į tyrimo instrumentą galėtų išplėsti žinias apie šalies tautinių mažumų būklę. Surinkti duomenys galėtų tapti pagrindu formuojant tautinių mažumų grupių integracijos politiką, kartu paskatintų tarpinstitucinį bendradarbiavimą, bendrų (tarpinstitucinių) tautinių mažumų integracijos priemonių vystymą. Tokia tyrimo išlaidų pasidalinimo tarp ministerijų praktika taip pat prisidėtų prie tyrimo tęstinumo užtikrinimo.

LITERATŪRA

1. Europos komisija, Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas (2018). „Duomenų apie lygybę rinkimo ir naudojimo gerinimo gairės“ https://commission.europa.eu/document/download/8731d6c1-3716-4c9e-a179-6db6de6064a6_lt?filename=ltduomenu_apie_lygybe_rinkimo_ir_naudojimo_gerinimo_gaires.pdf
2. Europos socialinis tyrimas. (2023). Pagrindinis klausimynas. Lietuvių kalba. 11-oji banga. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/ce2e4df7-e967-46e9-9b7c-7cab13ce39c1/content>
3. Europos taryba, Europos komisija kovai su rasizmu ir netolerancija (2024). „ECRI ataskaita apie Lietuvą (Šeštasis stebėsenos etapas)“. <https://rm.coe.int/sixth-report-on-lithuania-translation-in-lithuanian-/1680b20bdd>
4. Ipsos, Unesco (2023) A global survey on the impact of online disinformation and hate speech. https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2023/11/unesco_ipsos_survey.pdf
5. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. (2021). Žiniasklaidos priemonių naudojimo raštingumo lygio pokyčio tyrimas. Rinkos tyrimų centras. [https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Tyrimo%20ataskaita%20\(vie%C5%A1inimui\).pdf](https://lrkm.lrv.lt/uploads/lrkm/documents/files/Tyrimo%20ataskaita%20(vie%C5%A1inimui).pdf)
6. Lietuvos Respublikos Seimas (2003). „Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymas“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222522>
7. Lietuvos Respublikos Seimas (2023). „Valstybės pažangos strategija „Lietuvos ateities vizija „LIETUVA 2050““. <https://lr.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/pkvNdKV10fk.pdf>
8. Lietuvos Respublikos Seimas (2024). „Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymas“. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/34b38e809d4d11ef955ff95815eb5ce5?jfwid=1ca017mlyl>
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2015). „Dėl Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės nuostatų patvirtinimo“. <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/8a1396d0fd5311e488da8908dfa91cac>
10. Pagrindiniai 2024 II pusmečio migracijos rodikliai Lietuvos Respublikoje. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. <https://migracija.lrv.lt/public/canonical/1737631973/1249/2024%20II%20pusmetis.pdf>
11. Pagrindiniai migracijos rodikliai Lietuvos Respublikoje. Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. [https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/Statistika/Migracijos%20rodikliai/PAGRINDINIAI%20MIGRACIJOS%20RODIKLIAI%20LIETUVOS%20REPUBLIKOJE%20\(2018%20m%20II%20p%20\(002\)1_18.pdf](https://migracija.lrv.lt/uploads/migracija/documents/files/Statistika/Migracijos%20rodikliai/PAGRINDINIAI%20MIGRACIJOS%20RODIKLIAI%20LIETUVOS%20REPUBLIKOJE%20(2018%20m%20II%20p%20(002)1_18.pdf)

12. Petrušauskaitė, V., Šliavaitė, K., Frėjutė-Rakauskienė, M. (2015). Lietuvoje gyvenančių tautinėms mažumoms priklausančių asmenų padėties tyrimo ir rezultatų analizės ataskaita. https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/1_Tautinių_mažumų_apklausa_ATASKAITA.pdf
13. Pilietinės visuomenės institutas. (2024). Pilietinės galios indeksas: 2024. https://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2025/03/PGI_2024metai.pdf
14. Šumskas, G., Rimaitė, A. (2022). Lietuvos tautinių mažumų kultūros centrų auditorijos poreikių analizė ir veiklos gairės. Tautinių mažumų departamentas. https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/TMD_Centrai_2022_ataskaita.pdf
15. Tautinių mažumų departamentas ir Klaipėdos universiteto Socialinių pokyčių studijų centro tyrimo ataskaita. (2016). Tautinės bendrijos, žiniasklaidos priemonės ir pasitikėjimas. <https://tmde.lrv.lt/uploads/tmde/documents/files/Ataskaita%20Minority%2BMedia.pdf>
16. Vilmorus. (2025). Naujienos. Pasitikėjimas institucijomis. <http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20>
17. Voog, A., Hämmel, J., Esko, K., Seppel, K., Lauristin, M., Karu, M., & Vihalemm, T. (2023). Eesti ühiskonna lõimumismonitoring 2023. <https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2024-04/EIM%202023%20aruanne.pdf>

PRIEDAS NR. 1

KLAUSIMYNAS TAUTINIŲ MAŽUMŲ BŪKLĖS STEBĖSENAI

D. SOCIALINĖS-DEMOGRAFINĖS CHARAKTERISTIKOS

D1. Kokiai tautybei Jūs save priskirate? (Galimas vienas atsakymo variantas)

1. Armėnai	11. Rusai
2. Azerbaidžaniečiai	12. Totoriai
3. Baltarusiai	13. Ukrainiečiai
4. Estai	14. Uzbekai
5. Graikai	15. Vokiečiai
6. Karaimai	16. Žydai
7. Latviai	17. Kita (įrašyti)
8. Lenkai	
9. Romai	
10. Rumunai	

D2. Jūsų gyvenamoji vieta:

1. Didmiestis (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)
2. Kitas miestas
3. Kaimas, miestelis iki 2000 gyventojų

D3. Kurioje savivaldybėje Jūs gyvenate?

1. Akmenės r. sav.	21. Klaipėdos r. sav.	41. Skuodo r. sav.
2. Alytaus m. sav.	22. Kretingos r. sav.	42. Šakių r. sav.
3. Alytaus r. sav.	23. Kupiškio r. sav.	43. Šalčininkų r. sav.
4. Anykščių r. sav.	24. Lazdijų r. sav.	44. Šiaulių m. sav.
5. Birštono sav.	25. Marijampolės sav.	45. Šiaulių r. sav.
6. Biržų r. sav.	26. Mažeikių r. sav.	46. Šilalės r. sav.
7. Druskininkų sav.	27. Molėtų r. sav.	47. Šilutės r. sav.
8. Elektrėnų sav.	28. Neringos sav.	48. Širvintų r. sav.
9. Ignalinos r. sav.	29. Pagėgių sav.	49. Švenčionių r. sav.
10. Jonavos r. sav.	30. Pakruojo r. sav.	50. Tauragės r. sav.
11. Joniškio r. sav.	31. Palangos m. sav.	51. Telšių r. sav.
12. Jurbarko r. sav.	32. Panevėžio m. sav.	52. Trakų r. sav.
13. Kaišiadorių r. sav.	33. Panevėžio r. sav.	53. Ukmergės r. sav.
14. Kalvarijų sav.	34. Pasvalio r. sav.	54. Utenos r. sav.
15. Kauno m. sav.	35. Plungės r. sav.	55. Varėnos r. sav.
16. Kauno r. sav.	36. Prienų r. sav.	56. Vilkaviškio r. sav.
17. Kazlų Rūdos sav.	37. Radviliškio r. sav.	57. Vilniaus m. sav.
18. Kelmės r. sav.	38. Raseinių r. sav.	58. Vilniaus r. sav.
19. Kėdainių r. sav.	39. Rietavo sav.	59. Visagino m. sav.
20. Klaipėdos m. sav.	40. Rokiškio r. sav.	60. Zarasų r. sav.

D4. Jūsų lytis:

1. Vyras
2. Moteris
3. Kita (*įrašyti*)

D5. Jūsų amžius (*įrašyti*): metų**D6. Kaip vertinate savo sveikatą?**

Labai blogai	Blogai	Nei blogai, nei gerai	Gerai	Labai gerai	N/N
1	2	3	4	5	99

D7. Kurioje šalyje Jūs gimėte?

1. Lietuvoje
2. Kitoje (nurodykite šalies pavadinimą) (*įrašyti*)

D8. Kokia Jūsų šeimninė padėtis?

1. Nevedęs, netekėjusi (neturi partnerio / -ės)
2. Gyvenu su partneriu / -e (neregistruota santuoka)
3. Vedęs, ištekėjusi (registruota santuoka)
4. Išsiskyręs, išsiskyrusi
5. Našlys, našlė

D9. Nurodykite savo sutuoktinio (-ės) / partnerio (-ės) tautybę:

1. Armėnas/-ė	11. Rumunas/-ė
2. Azerbaidžanietis/-ė	12. Rusas/-ė
3. Baltarusis/-ė	13. Totorius/-ė
4. Estas/-ė	14. Ukrainietis/-ė
5. Graikas/-ė	15. Uzbekas/-ė
6. Karaimas/-ė	16. Vokietis/-ė
7. Latvis/-ė	17. Žydas/-ė
8. Lenkas/-ė	18. Neturi sutuoktinio / partnerio
9. Lietuvis/-ė	19. Kita(<i>įrašyti</i>)
10. Romas/-ė	

D10. Nurodykite savo motinos tautybę:

1. Armėnė	13. Totorė
2. Azerbaidžanietė	14. Ukrainietė
3. Baltarusė	15. Uzbekė
4. Estė	16. Vokietė
5. Graikė	17. Žydė
6. Karaimė	18. Kita(<i>įrašyti</i>)
7. Latvė	
8. Lenkė	
9. Lietuvė	
10. Romė	
11. Rumunė	
12. Rusė	

D11. Nurodykite savo tėvo tautybę:

1. Armėnas	10. Romas
2. Azerbaidžanietis	11. Rumunas
3. Baltarusis	12. Rusas
4. Estas	13. Totorius
5. Graikas	14. Ukrainietis
6. Karaimas	15. Uzbekas
7. Latvis	16. Vokietis
8. Lenkas	17. Žydai
9. Lietuvis	18. Kita (<i>įrašyti</i>)

D12. Kokia Jūsų gimtoji (-osios) kalba (-os)? (Galimi du atsakymo variantai)

1. Lietuvių
2. Lenkų
3. Rusų
4. Ukrainiečių
5. Baltarusių
6. Karaimų
7. Romų
8. Kita (*įrašyti*)

D13. Kokia kalba dažniausiai bendraujate namuose? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Lietuvių
2. Lenkų
3. Rusų
4. Ukrainiečių
5. Baltarusių
6. Karaimų
7. Romų
8. Kita (*įrašyti*).....

D14. Kokia kalba dažniausiai bendraujate ne namuose? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Lietuvių
2. Lenkų
3. Rusų
4. Ukrainiečių
5. Baltarusių
6. Karaimų
7. Romų
8. Kita (*įrašyti*).....

D15. Kuriai iš religinių bendruomenių ar bendrijų Jūs save priskirate?

1. Romos katalikų
2. Graikų apeigų katalikų (unitų)
3. Evangelikų liuteronų
4. Evangelikų reformatų
5. Stačiatikių (ortodoksų)
6. Sentikių
7. Judėjų (judaizmo)
8. musulmonų sunitų
9. Karaimų
10. Nepriskiriu jokiai
11. Kita (*įrašyti*).....

D16. Jūsų įgytas išsilavinimas:

1. Doktorantūra, aspirantūra universitete
2. Magistrantūros ar jai prilyginamos studijos
3. Bakalauro studijos universitete
4. Kolegija
5. Aukštesnioji mokykla (iki 2006 m.)
6. Specialioji vidurinė mokykla, technikumai (iki 1995 m.)
7. Profesinio mokymo įstaiga, į kurią įstojote turėdami vidurinį išsilavinimą
8. Bendrojo ugdymo mokykla, kurioje įgijote vidurinį išsilavinimą
9. Profesinio mokymo įstaiga, į kurią įstojote turėdami pagrindinį išsilavinimą
10. Profesinio mokymo įstaiga, į kurią įstojote neturėdami pagrindinio išsilavinimo
11. Bendrojo ugdymo mokykla, kurioje įgijote pagrindinį išsilavinimą
12. Bendrojo ugdymo mokykla, kurioje įgijote pradinį išsilavinimą
13. Nebaigėte pradinės mokyklos

Jei D16=8-12 PEREITI prie D19, jei D16 =13 PEREITI prie D20

D17. Kokia kalba įgijote išsilavinimą?

1. Lietuvių
2. Anglų
3. Lenkų
4. Rusų
5. Kita (*įrašyti*)

D18. Kurioje šalyje įgijote išsilavinimą? (*įrašyti*)

D19. Kokia mokomąja kalba baigėte bendrojo ugdymo mokyklą?

1. Lietuvių
2. Anglų
3. Lenkų
4. Rusų
5. Lenkų-rusų
6. Kita (*įrašyti*)

D20. Jūsų pagrindinis užimtumas šiuo metu:

1. Dirbu savarankiškai (esu pats/-i sau darbdavys/-ė)
2. Esu samdomas/-a darbuotojas/-a (arba laikinai tuo neužsiimu dėl ligos, atostogų, prastovos, streiko ar pan.)
3. Mokausi (išskyrus tuos atvejus kai už studijas mokėjo darbdavys) arba esu akademinėse, vasaros ar panašiose atostogose
4. Esu bedarbis/-ė ir aktyviai ieškau darbo
5. Esu bedarbis/-ė, bet neieškau darbo
6. Sergu ilgalaikę (lėtinę) ligą arba turiu negalią ir nedirbu
7. Esu pensininkas/-ė
8. Atlikinėju privalomąją arba alternatyviają krašto apsaugos tarnybą
9. Užsiimu namų ruoša, prižiūriu vaikus arba kitus asmenis
10. Kita (*įrašyti*)

Jeigu D20 = 3 – 9 PEREITI prie D23.

D21. Nurodykite savo profesiją / sektorių, kuriame dirbate:

1. Aukštos kvalifikacijos specialistas (Pavyzdžiui: gydytojas, mokytojas, inžinierius, menininkas, finansininkas)
2. Aukšto lygmens pareigūnas ar vadovas (Pavyzdžiui: bankininkas, didelės įmonės direktorius, aukšto lygmens valstybės tarnautojas, profesinės organizacijos vadovas)
3. Biuro ar administracijos darbuotojas (Pavyzdžiui: sekretorius, administratorius, įstaigos ar įmonės tarnautojas, biuro vadovas, buhalteris)
4. Prekybos sektoriaus darbuotojas (Pavyzdžiui: pardavimų vadybininkas, parduotuvės savininkas, pardavėjas, draudimo agentas)
5. Paslaugų sektoriaus darbuotojas (Pavyzdžiui: restorano savininkas, policininkas, padavėjas, socialinis darbuotojas, kirpėjas, karinė tarnyba)
6. Aukštos kvalifikacijos darbininkas (Pavyzdžiui: meistras, darbų vykdytojas, mechanikas, spaustuvininkas, šaltkalvis, elektrikas)
7. Vidutinės kvalifikacijos darbininkas (Pavyzdžiui: mūrininkas, autobuso vairuotojas, pakuotojas, stalius, skardininkas, kepėjas)
8. Žemos kvalifikacijos darbininkas (Pavyzdžiui: krovikas/nešikas, nekvalifikuotas gamyklos darbininkas)
9. Žemės ūkio darbininkas (Pavyzdžiui: ūkininkas, ūkio darbininkas, traktoriaus vairuotojas, žvejyba)
10. (Atsisakau atsakyti)
11. (Nežinau)

D22. Kokio tipo įmonėje ar organizacijoje jūs dirbate/dirbote?

1. Centrinės arba vietos valdžios institucija
2. Kita viešojo sektoriaus institucija, įstaiga ar organizacija (pvz., švietimo ar sveikatos priežiūros)
3. Valstybinė įmonė
4. Privati įmonė
5. Savarankiškas darbas (pats/-i sau darbdavys/-ė)
6. Kita
7. Nežinau

D23. Kiek iš viso žmonių, įskaitant ir Jus, gyvena kartu su Jumis ir veda bendrą namų ūkį? (įrašyti)

D24. Ar turite nepilnamečių vaikų?

1. Taip
2. Ne

Jeigu D24 = 2 PEREITI prie D28

D25. Kokia mokomąja kalba Jūsų vaikas (-ai) mokosi ugdymo įstaigoje? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Lietuvių
2. Lenkų
3. Rusų
4. Kita (įrašyti)

D26. Įvertinkite, kiek Jums svarbu, kad Jūsų vaikas (-ai) ugdymo įstaigoje būtų mokomi tautinių mažumų kalba?

Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu	N/N
1	2	3	4	5	99

D27. Ar Jūsų vaikas (-ai) dalyvauja kokioje nors neformaliojo ugdymo veikloje?

	Taip	Ne	N/N
D27.1. Dalyvauja neformaliojo ugdymo veiklose lietuvių kalba	1	2	99
D27.2. Dalyvauja neformaliojo ugdymo veiklose tautinių mažumų kalba	1	2	99
D27.3. Dalyvauja tautinių mažumų kultūrą, istoriją, paveldą puoselėjančiose neformaliojo ugdymo veiklose	1	2	99
D27.4. Nedalyvauja neformaliojo ugdymo veiklose	1	2	99

D28. Kuriai pajamų grupei priskirtumėte jūsų namų ūkio bendras mėnesines pajamas iš visų šaltinių, po visų mokesčių nuskaitymo („į rankas“):

1. Mažiau nei 380 eurų
2. 380-500 eurų
3. 501-700 eurų
4. 701-900 eurų
5. 901-1 100 eurų
6. 1 101-1 350 eurų
7. 1 351-1 650 eurų
8. 1 651-2 050 eurų
9. 2 051-2 750 eurų
10. 2 751 euras ir daugiau
11. (Atsisakau atsakyti)
12. (Nežinau)

P. (NE)DISKRIMINACINĖS PATIRTYS

P29. Jūsų nuomone, ar asmuo, turintis tokią pačią profesinę kvalifikaciją ir išsilavinimą, tačiau kurio tautybė yra kitokia nei daugumos Lietuvoje, turėtų tokias pačias galimybes gauti darbą ar kilti karjeroje kaip ir lietuvių tautybės asmuo? (Galimas tik vienas atsakymas)

1. Manau, kad jo galimybės gauti darbą/ kilti karjeroje yra mažesnės nei lietuvių
2. Manau, kad jo galimybės gauti darbą/ kilti karjeroje yra tokios pačios kaip lietuvių
3. Manau, kad jo galimybės gauti darbą/ kilti karjeroje yra didesnės nei lietuvių

P30. Ar per paskutinius 12 mėnesių jūs asmeniškai jautėtės diskriminuojamas (-a) ar persekiojamas (-a) Lietuvoje dėl vienos ar kelių žemiau išvardintų priežasčių?

	Taip	Ne	N/N
P30.1. Dėl Jūsų tautybės	1	2	99
P30.2. Dėl Jūsų lyties	1	2	99
P30.3. Dėl Jūsų amžiaus	1	2	99
P30.4. Dėl Jūsų religijos	1	2	99
P30.5. Dėl kalbos	1	2	99
P30.6. Kitos – Kokios? (Nurodyti).....	1	2	99

P31. Kur iš pateiktų vietų jūs jautėtės diskriminuojamas (-a) ar persekiojamas (-a) dėl tautybės ir / ar kalbos per paskutinius 12 mėnesių?

	Taip	Ne	N/N
P31.1. Mokykloje / universitete	1	2	99
P31.2. Darbe	1	2	99
P31.3. Valstybinėje įstaigoje	1	2	99
P31.4. Sveikatos priežiūros sistemoje	1	2	99
P31.5. Teisme	1	2	99
P31.6. Policijoje	1	2	99
P31.7. Maldos namuose (bažnyčioje / cerkvėje ar kt.)	1	2	99
P31.8. Ieškodamas (-a) darbo	1	2	99
P31.9. Kavinėse, baruose, restoranuose ar diskotekose	1	2	99
P31.10. Gatvėje	1	2	99
P31.11. Bendraujant su kaimynais	1	2	99
P31.12. Parduotuvėse	1	2	99
P31.13. Viešajame transporte	1	2	99
P31.14. Kitur – Kur? (Nurodyti)	1	2	99

P32. Su kuo iš išvardytų grupių Jūs nenorėtumėte gyventi kaimynystėje?

1. Migrantais iš Ukrainos
2. Migrantais iš Baltarusijos
3. Migrantais iš Rusijos
4. Migrantais iš Centrinės Azijos (Tadžikistano, Kirgizijos ir Uzbekistano)
5. Lietuvių kalbos nemokančiais asmenimis
6. Tradicinių krikščioniškos kilmės krypčių tikėjimo atstovais
7. Musulmonais
8. Kitos rasės (odos spalvos) asmenimis
9. Homoseksualiais asmenimis
10. Žydais
11. Romais

P33. Su kuo iš išvardytų grupių Jūs nenorėtumėte dirbti vienoje darbovietėje?

1. Migrantais iš Ukrainos
2. Migrantais iš Baltarusijos
3. Migrantais iš Rusijos
4. Migrantais iš Centrinės Azijos (Tadžikistano, Kirgizijos ir Uzbekistano)
5. Lietuvių kalbos nemokančiais asmenimis
6. Tradicinių krikščioniškos kilmės krypčių tikėjimo atstovais
7. Musulmonais
8. Kitos rasės (odos spalvos) asmenimis
9. Homoseksualiais asmenimis
10. Žydais
11. Romais

P34. Patyrus nepagarbų elgesį, pažeminimą, įžeidinėjimus, diskriminaciją dėl tautybės, ar žinotumėte, kur Lietuvoje galima kreiptis pagalbos ar pranešti apie tai?

1. Ne, visiškai nežinau, kur kreiptis.
2. Turiu apytikslį supratimą, bet nežinau konkrečios institucijos.
3. Taip, tiksliai žinočiau — kreipčiausi į Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą.
4. Taip, žinočiau — kreipčiausi į kitą instituciją / organizaciją (įrašykite, į kurią).....
5. Sunku pasakyti / nenoriu atsakyti.

P35. Kiek Jūs esate patenkinti toliau išvardintų paslaugų prieinamumu Jūsų gyvenamojoje teritorijoje (mieste ar savivaldybėje)?

	Visiškai nepatenkintas	Nepatenkintas	Greičiau nepatenkintas nei patenkintas	Patenkintas	Visiškai patenkintas	N/N
P35.1.Viešosios tvarkos palaikymo ir saugumo užtikrinimo	1	2	3	4	5	99
P35.2.Viešojo transporto	1	2	3	4	5	99
P35.3.Medicinos pagalbos	1	2	3	4	5	99
P35.4.Užimtumo tarnybos	1	2	3	4	5	99
P35.5.Socialinės paramos ir priežiūros paslaugų	1	2	3	4	5	99
P35.6.Interneto ir ryšių	1	2	3	4	5	99
P35.7.Lietuvių kalbos mokymo kursų	1	2	3	4	5	99
P35.8. Kultūros ir pramogų	1	2	3	4	5	99
P35.9.Suaugusiųjų švietimo ir perkvalifikavimo	1	2	3	4	5	99

	Visiškai nepatenkintas	Nepatenkintas	Greičiau nepatenkintas nei patenkintas	Patenkintas	Visiškai patenkintas	N/N
P35.10. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo valstybine kalba	1	2	3	4	5	99
P35.11. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
P35.12. Mokyklinio ugdymo valstybine kalba	1	2	3	4	5	99
P35.13. Mokyklinio ugdymo tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
P35.14. Neformaliojo vaikų ugdymo veiklomis, puoselėjančiomis tautinių mažumų kultūrą, istoriją, paveldą	1	2	3	4	5	99

Jeigu bent vieno P35 punkto atsakymai yra 1, 2 arba 3, KLAUSTI P.36 klausimą.

Kiti pereina prie Z37 klausimo.

P36. Nepatenkintų klausama papildomai: Kodėl esate nepatenkinti kai kurių paslaugų prieinamumu savo mieste ar savivaldybėje?

1. Man reikalingos paslaugos neteikiamos
2. Negaliu gauti informacijos apie paslaugas man priimtina kalba
3. Paslaugos neteikiamos man priimtina kalba
4. Paslaugų teikėjai elgiasi su manimi nepagarbiai dėl mano tautybės ar kalbos

Z. ŽINIASKLAIDOS VARTOJIMAS IR VERTINIMAS

Z37. Kiek Jums asmeniškai svarbūs šie informacijos šaltiniai?

Pažymėkite skalėje nuo 1 iki 5, kur 1 reiškia „visiškai nesvarbu“, 5 – „labai svarbu“.

	Visiškai nesvarbu	Nesvarbu	Nei svarbu, nei nesvarbu	Svarbu	Labai svarbu	N/N
Z37.1. Laikraščiai / žurnalai lietuvių kalba	1	2	3	4	5	99
Z37.2. Laikraščiai/žurnalai tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z37.3. Televizija lietuvių kalba	1	2	3	4	5	99
Z37.4. Televizija tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z37.5. Radijas lietuvių kalba	1	2	3	4	5	99

Z37.6. Radijas tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z37.7. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės lietuvių kalba (pvz., lrt.lt, delfi.lt, 15min.lt)	1	2	3	4	5	99
Z37.8. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z37.9. Socialiniai tinklai (pvz., Facebook, X (Twitter), Instagram, Youtube, TikTok)	1	2	3	4	5	99
Z37.10. Didelės grupės ar bendruomenės internetiniuose pokalbių kanaluose ("WhatsApp", "Telegram", "Messenger", "Signal" ir kt.)	1	2	3	4	5	99

Z38. Iš pateikto sąrašo pasirinkite Jums svarbiausius naujienų šaltinius apie įvykius Lietuvoje ir Pasulyje. (Galima pasirinkti ne daugiau kaip 5 atsakymo variantus)

1. Naujienos lietuvių kalba socialiniuose tinkluose, tokiuose kaip Facebook, X/Twitter, YouTube
2. Naujienos rusų kalba socialiniuose tinkluose, tokiuose kaip Facebook, X/Twitter, Youtube
3. Naujienos lenkų kalba socialiniuose tinkluose, tokiuose kaip Facebook, X/Twitter, Youtube
4. Telegram programėlė
5. Nacionalinė Lietuvos televizija (LRT Televizija, LRT Plus, LRT Klasika)
6. Kitos televizijos stotys lietuvių k. (LNK, TV3, BTV, Lietuvos ryto TV, Info TV ir t.t.)
7. Rusijos televizijos stotys (PBK, RTR-Planeta, NTV, ir t.t.)
8. Lenkijos televizijos stotys (TV Polonia, Lenkijos TVP 1, Polsat ir t.t.)
9. Baltarusijos televizijos stotys (Belarus 1, Belarus 24)
10. Internetinės naujienų svetainės lietuvių kalba (delfi.lt, lrytas.lt, alfa.lt ir pan.)
11. Lietuvos internetinės naujienų svetainės rusų kalba (kurier.lt, obzor.lt, ir pan.)
12. Lietuvos internetinės naujienų svetainės lenkų kalba (zw.lt, kurierwilenski.lt ir pan.)
13. Rusijos internetinės naujienų svetainės
14. Lenkijos internetinės naujienų svetainės
15. Baltarusijos internetinės naujienų svetainės
16. Nacionalinis radijas (LRT)
17. Kitos radijo stotys lietuvių kalba
18. Radijo stotys transliuojančios rusų kalba (RADIO R)
19. Lietuvos laikraščių popierinės versijos (Lietuvos rytas, Ūkininko patarėjas, Verslo žinios ir t.t.)
20. Regioniniai, vietiniai laikraščiai (Kauno diena, Vakarų ekspresas)
21. Laikraščių rusų k. Lietuvoje popierinės versijos (Obzor, Ekspres nedelia ir t.t.)
22. Laikraščių lenkų k. Lietuvoje popierinės versijos (Kurier Wilenski, Tygodnik Wilensczyzny ir t.t.)
23. Tarptautiniai naujienų kanalai (CNN, BBC, Euronews ir t.t.)
24. Bendravimas, diskusijos su šeimos nariais, draugais ar bendradarbiais
25. Kiti kanalai
26. Nežinau

Z39. Kokios priežastys lemia, kad jūs būtent šioms visuomenės informavimo priemonėms teikiate pirmenybę?

1. Informacija pateikiama man gerai suprantama kalba
2. Informacija pateikiama nemokamai
3. Man prieinama informacijos pateikimo kaina
4. Informacijos šaltinis lengvai pasiekiamas
5. Kitos priežastys

Z40. Kokius socialinės žiniasklaidos kanalus ar kitus panašius interneto tinklus naudojate naujienoms ir žinioms gauti? (Pažymėkite tinkamą atsakymo variantą „Taip“, „Ne“)

	Taip	Ne	N/N
Z40.1. Facebook	1	2	99
Z40.2. X/ Twitter	1	2	99
Z40.3. YouTube	1	2	99
Z40.4. Telegram	1	2	99
Z40.5. Instagram, Snapchat	1	2	99
Z40.6. TikTok	1	2	99
Z40.7. VKontakte	1	2	99
Z40.8. Nenaudoju nei vieno	1	2	99
Z40.9. Naudoju kitus čia neįvardintus	1	2	99

Z41. Apskritai kalbant, Jūsų manymu, ar Lietuvos žiniasklaida (spauda, laikraščiai, televizija, internetiniai naujienų portalai) suteikia visiškai patikimas, patikimas, nepatikimas ar visiškai nepatikimas žinias apie mūsų šalies valdžios darbą ir priimamus sprendimus?

Visiškai nepatikimas	Nepatikimas	Nei patikimas, nei nepatikimas	Patikimas	Visiškai patikimas	N/N
1	2	3	4	5	99

Z42. Apskritai kalbant, Jūsų manymu, ar Lietuvos žiniasklaida (spauda, laikraščiai, televizija, internetiniai naujienų portalai) suteikia visiškai patikimas, patikimas, nepatikimas ar visiškai nepatikimas žinias apie Jūsų tautinės grupės situaciją Lietuvoje?

Visiškai nepatikimas	Nepatikimas	Nei patikimas, nei nepatikimas	Patikimas	Visiškai patikimas	N/N
1	2	3	4	5	99

Z43. Įvertinkite, kiek apskritai pasitikite šiuose informacijos šaltiniuose pateikiamomis naujienomis ir informacija?

	Visiškai nepasitikiu	Nepasitikiu	Greičiau nepasitiki, nei pasitikiu	Pasitikiu	Visiškai pasitikiu	N/N
Z43.1. Laikraščiai / žurnalai lietuvių kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.2. Laikraščiai/žurnalai tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.3. Televizija lietuvių kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.4. Televizija tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.5. Radijas lietuvių kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.6. Radijas tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.7. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės lietuvių kalba (pvz., lrt.lt, delfi.lt, 15min.lt)	1	2	3	4	5	99
Z43.8. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99
Z43.9. Socialiniai tinklai lietuvių kalba (pvz., Facebook, X(Twitter), Instagram, Meta, Youtube)	1	2	3	4	5	99
Z43.10. Didelės grupės ar bendruomenės internetiniuose pokalbių kanaluose (WhatsApp, Telegram, Messenger, Signal ir kt.)	1	2	3	4	5	99

K. KVALIFIKACINIAI, LYDERYSTĖS GEBĖJIMAI, KRITINIO MĄSTYMO IR PILIETIŠKUMO KOMPETENCIJOS

K44. Kiek Jums kelia nerimą tai, kad žmonės Lietuvoje gali būti paveikti melagingos ar klaidinančios informacijos, „netikrų naujienų“ (angl. „fake news“)?

Visiškai nekelia nesusrūpino	Nekelia susirūpinimo	Nei kelia, nei nekelia susirūpinimo	Kelia susirūpinimą	Kelia labai didelį susirūpinimą	N/N
1	2	3	4	5	99

K45. Jūsų nuomone, kuriuose informacijos šaltiniuose melaginga, klaidinanti informacija ar „netikros naujienos“ (angl. „fake news“) yra labiausiai paplitusios? (Galite pasirinkti ne daugiau kaip 2 atsakymo variantus)

1. Laikraščiai/žurnalai lietuvių kalba
2. Laikraščiai žurnalai tautinių mažumų kalba
3. Televizija lietuvių kalba
4. Televizija tautinių mažumų kalba
5. Radijas lietuvių kalba
6. Radijas tautinių mažumų kalba
7. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės
8. Didelės grupės internetiniuose pokalbių kanaluose (WhatsApp, Telegram, Messenger, Signal ir kt.)
9. Bendravimas, diskusijos su šeimos nariais, draugais ar bendradarbiais

K46. Ar Jums teko žiniasklaidoje pastebėti melagingos, klaidinančios informacijos ar „netikrų naujienų“ (angl. fake news)?

	Taip	Ne	N/N
K46.1. Laikraščiai/žurnalai lietuvių kalba	1	2	99
K46.2. Laikraščiai/žurnalai gimtąja mažumos kalba	1	2	99
K46.3. Televizija lietuvių kalba	1	2	99
K46.4. Televizija tautinių mažumų kalba	1	2	99
K46.5. Radijas lietuvių kalba	1	2	99
K46.6. Radijas tautinių mažumų kalba	1	2	99
K46.7. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės lietuvių kalba (pvz., lrt.lt, delfi.lt, 15min.lt)	1	2	99
K46.8. Internetinės naujienų svetainės ar mobiliosios programėlės tautinių mažumų kalba	1	2	99
K46.9. Socialiniai tinklai lietuvių kalba (pvz., Facebook, X(Twitter), Instagram, Meta, Youtube)	1	2	99
K46.10. Didelės grupės ar bendruomenės internetiniuose pokalbių kanaluose (WhatsApp, Telegram, Messenger, Signal ir kt.)	1	2	99

K47. Ar per pastaruosius 12 mėnesių susidūrėte su situacija, kuomet patikėjote naujiena, kuri vėliau paaiškėjo esanti netikra (išskyrus balandžio – 1osios žiniasklaidos pokštus)?

1. Taip
2. Ne

K48. Kurias kitas kalbas (be gimtosios) mokate, t. y. galite skaityti, kalbėti ir (ar) rašyti? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Lietuvių
2. Lenkų
3. Rusų
4. Anglų
5. Vokiečių
6. Prancūzų
7. Ukrainiečių
8. Baltarusių
9. Karaimų
10. Kita (rašyti)

K49. Pagalvokite apie savo lietuvių kalbos mokėjimo lygį ir įvertinkite, ar jums pakanka lietuvių kalbos žinių, kad galėtumėte:

	Visiškai nepakanka	Nepakanka	Nei nepakanka, nei pakanka	Pakanka	Visiškai pakanka	N/N
K49.1. Atstovauti ir apginti savo teises ir interesus valstybės, savivaldybių institucijose	1	2	3	4	5	99
K49.2. Pasinaudoti švietimo, sveikatos ar kitomis valstybės teikiamomis paslaugomis	1	2	3	4	5	99
K49.3. Ieškotis darbo (pvz., užsiregistruoti darbo skelbimų svetainėse, užpildyti dokumentus ir pan.)	1	2	3	4	5	99
K49.4. Darbo vietoje atlikti pavestas užduotis ir funkcijas	1	2	3	4	5	99

K50. Kaip jūs apibūdintumėte savo politikos žinias ir gebėjimus?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku	N/N
K50.1. Gerai žinau, kas vyksta mano miesto politiniame gyvenime	1	2	3	4	5	99
K50.2. Gerai žinau, kas vyksta Lietuvos politiniame gyvenime	1	2	3	4	5	99
K50.3. Gerai žinau, kas vyksta tarptautinėje politikoje	1	2	3	4	5	99
K50.4. Apie politiką išmanau pakankamai daug, kad galėčiau dalyvauti politikoje	1	2	3	4	5	99

K51. Kiek sutinkate ar nesutinkate su žemiau išvardintais teiginiais:

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku	N/N
K51.1. Aš galiu apginti savo teises ir interesus	1	2	3	4	5	99
K51.2. Jaučiuosi pajėgus (-i) atstovauti ir ginti savo bendruomenės teises ir interesus	1	2	3	4	5	99
K51.3. Aš dažnai imuosi iniciatyvos organizuojant savo bendruomenei naudingas veiklas	1	2	3	4	5	99
K51.4. Lietuvos politinė sistema leidžia panašiams į mane žmonėms daryti įtaką šalies politikai	1	2	3	4	5	99

K51.5. Lietuvos politinė sistema leidžia panašiams į mane žmonėms daryti įtaką miesto, rajono politikai	1	2	3	4	5	99
K51.6. Lietuvos politinė sistema leidžia panašiams į mane žmonėms daryti įtaką tautinių mažumų politikai	1	2	3	4	5	99

K52. Egzistuoja įvairių būdų pagerinti padėtį visuomenėje. Ar per paskutiniuosius metus esate daręs (-usi) ką nors iš čia išvardintų veiksmų? (Galimi keli atsakymo variantai)

1. Dalyvavote politikos diskusijoje draugų rate
2. Pasirašėte peticiją
3. Parašėte politinį pranešimą, memą ir dalijotės socialiniuose tinkluose
4. Dalyvavote viešuose susirinkimuose, kuriuose buvo aptariami politiniai/ socialiniai klausimai
5. Prisijungėte prie politinio turinio palaikymo arba protestų kampanijų socialinėje žiniasklaidoje
6. Dalyvavote politinėse diskusijose žiniasklaidoje
7. Nešiojote politinį ženklą, juostelę, marškinėlius, kepurę ar pan.
8. Dalyvavote protesto akcijose, demonstracijose, piketuose
9. Kaip asmuo teikėte pasiūlymus politikams ar aukštiesiems pareigūnams
10. Dalyvavote partijų veikloje ar politiniuose renginiuose
11. Protestavote nedalyvaudami rinkimuose
12. Dalyvavote bendruomenių ir nevyriausybinų organizacijų (pvz., „Raudonasis kryžius“, „Maltiečiai“ ar pan.) savanoriškoje veikloje
13. Dalyvavote tautinių mažumų organizacijų (pvz., Lietuvos karaimų religinė bendruomenė, Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga) veikloje
14. Dalyvavote profsąjungos veikloje

K53. Įvertinkite, kiek sutinkate su teiginiais?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku	N/N
K53.1. Tautinių mažumų teisės puoselėti savo kalbą, kultūrą ir papročius bei šių teisių atstovavimas yra svarbus	1	2	3	4	5	99
K53.2. Tautinių mažumų teisėms Seime ir savivaldybėje geriau atstovautų tautinių mažumų atstovai nei lietuviai	1	2	3	4	5	99
K53.3. Tautinės mažumos turi turėti teisę mokytis gimtąja kalba	1	2	3	4	5	99
K53.4. Tautinės mažumos turi turėti teisę organizuoti ir dalyvauti renginiuose tautinių mažumų kalba	1	2	3	4	5	99

K54. Ar Jūs pasitikite, ar nepasitikite šiomis Lietuvos institucijomis?

	Visiškai nepasitikiu	Nepasitikiu	Nei pasitikiu, nei nepasitikiu	Pasitikiu	Visiškai pasitikiu	N/N
K54.1. Vyriausybė	1	2	3	4	5	99
K54.2. Seimu	1	2	3	4	5	99
K54.3. Prezidentūra	1	2	3	4	5	99
K54.4. Bendrai Lietuvos politinėmis partijomis	1	2	3	4	5	99
K54.5. Tautinių mažumų politinėmis partijomis (pvz., Lietuvos lenkų rinkimų akcija-Krikščioniškų šeimų sąjunga)	1	2	3	4	5	99
K54.6. Tautinių mažumų departamentu	1	2	3	4	5	99
K54.7. Policija	1	2	3	4	5	99
K54.8. Ugniagesiais	1	2	3	4	5	99
K54.9. Kariuomene	1	2	3	4	5	99
K54.10. Teismai	1	2	3	4	5	99
K54.11. Valstybės sienos apsaugos tarnyba (VSAT) (pasieniečiais)	1	2	3	4	5	99
K54.12. Prokuratūra	1	2	3	4	5	99
K54.13. SODRA	1	2	3	4	5	99
K54.14. Bankais	1	2	3	4	5	99
K54.15. Savivaldybėmis	1	2	3	4	5	99
K54.16. Bendrai nevyriausybinėmis organizacijomis (pvz., Caritas, Maisto bankas, Vaikų linija ir kt.)	1	2	3	4	5	99
K54.17. Tautinių mažumų nevyriausybinėmis organizacijomis (pvz. Lietuvos karaimų religinė bendruomenė, Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga)	1	2	3	4	5	99
K54.18. Verslo organizacijomis	1	2	3	4	5	99
K54.19. Žiniasklaida	1	2	3	4	5	99
K54.20. Švietimo sistema	1	2	3	4	5	99
K54.21. Sveikatos priežiūros sistema	1	2	3	4	5	99
K54.22. NATO	1	2	3	4	5	99
K54.23. Europos Sąjunga	1	2	3	4	5	99

K55. Įvertinkite, kiek stipriai Jūs save tapatinate su Lietuva, gyvenamu regionu, gyvenamąja vieta?

	Visiškai nesitapatinu	Nesitapatinu	Nei tapatinuosi, nei nesitapatinu	Tapatinuosi	Visiškai tapatinuosi	N/N
K55.1. Lietuva	1	2	3	4	5	99
K55.2. Regionu / apskritimi	1	2	3	4	5	99
K55.3. Miestu / gyvenamąja vieta	1	2	3	4	5	99

K56. Ar artimiausiu metu planuojate išvykti gyventi ar dirbti į užsienį?

1. Taip, planuoju išvykti laikinai (pvz., dirbti, studijuoti)
2. Taip, planuoju išvykti visam laikui
3. Ne, neplanuoju išvykti
4. Dar nesu apsisprendęs (-usi)

Jeigu K56 = 3 ir 4 PEREITI prie K58 klausimo.

K57. Įvardinkite pagrindinę priežastį, kuri nulėmė Jūsų sprendimą išvykti? (Galimas tik vienas atsakymo variantas)

1. Geresnės darbo galimybės užsienyje
2. Didesni atlyginimai
3. Galimybė studijuoti ar tobulėti
4. Šeimos ar artimųjų gyvenimas užsienyje
5. Lietuvoje jaučiuosi nereikalingas
6. Nepasitikiu Lietuvos valdžia
7. Karo grėsmė
8. Kita priežastis (*įrašykite*)

K58. O jei Lietuvą užpultų kita šalis, ar jūs gintumėte Lietuvą ginklu, gintumėte kitais būdais, laikytumėtės nuošalyje ar pasitrauktumėte iš Lietuvos?

1. Ginčiau ginklu
2. Ginčiau kitais būdais
3. Laikyčiausi nuošalyje
4. Pasitraukčiau iš Lietuvos
5. Nežinau

K59. Jei Lietuvoje ateityje kiltų sveikatos, staigiai išaugusių migrantų srautų, gamtos stichijos, karinių veikslių ar pan. nulemta krizė, ar jūs prisidėtumėte kaip savanoris(-ė) prie krizės suvaldymui skirtų veiklų?

1. Tikrai taip
2. Greičiau taip
3. Greičiau ne
4. Tikrai ne
5. Nežinau

V. TAUTINIŲ MAŽUMŲ ATSTOVŲ NUOMONĖ APIE VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ, TAIP PAT NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VYKDOMAS VEIKLAS, SKIRTAS TAUTINIŲ MAŽUMŲ ATSTOVŲ ĮTRAUKTIES Į VISUOMENINĮ GYVENIMĄ

V60. Kiek Jūs esate informuotas(-a) apie valstybės, savivaldybių institucijų ir nevyriausybinių organizacijų veiklas, skirtas tautinių mažumų kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui?

Visiškai neinformuotas (-a)	Neinformuotas (-a)	Nei neinformuotas (-a) nei informuotas	Informuotas (-a)	Visiškai informuotas (-a)	N/N
1	2	3	4	5	99

V61. Įvertinkite, ar pakanka, ar nepakanka valstybės ir savivaldybės institucijų bei nevyriausybinių organizacijų vykdomų veiklų, skirtų tautinių mažumų teisių apsaugos, kultūros, istorijos ir paveldo puoselėjimui.

	Visiškai nepakanka	Nepakanka	Nei pakanka, nei nepakanka	Pakanka	Visiškai pakanka	N/N
V61.1. Renginių, pristatančių tautinių mažumų kultūrą ir tradicijas	1	2	3	4	5	99
V61.2. Neformalaus vaikų ir suaugusiųjų švietimo veiklų	1	2	3	4	5	99
V61.3. Tautinių mažumų socialinės integracijos priemonių ir projektų	1	2	3	4	5	99
V61.4. Kovos su diskriminacija ir žmogaus teisių apsaugos priemonių ir projektų	1	2	3	4	5	99
V61.5. Statistinės, istorinės ir demografinės medžiagos apie tautines mažumas kaupimo ir sklaidos veiklų	1	2	3	4	5	99
V61.6. Metodinės pagalbos ir informacijos tautinių mažumų nevyriausybinėms organizacijoms	1	2	3	4	5	99

V62. Jūsų nuomone, kokios priemonės labiausiai prisidėtų prie tautinių mažumų kultūros puoselėjimo Lietuvoje? (pasirinkti ne daugiau kaip 3 atsakymo variantus)

1. Valstybės finansinė parama tautinių mažumų organizacijoms ir kultūros renginiams
2. Švietimo programos tautinių mažumų kalbomis
3. Žiniasklaidos turinys tautinių mažumų kalbomis (radijas, televizija, interneto portalai)
4. Tautinių mažumų kultūros centrų, muziejų ir bibliotekų veikla
5. Bendri kultūriniai renginiai, skatinantys tautų dialogą ir bendradarbiavimą
6. Vietos savivaldos iniciatyvos tautinių bendruomenių integracijai
7. Paramos priemonės jaunimo projektams, susijusiems su tautine tapatybe
8. Kita (prašome nurodyti) _____